БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 164 (6093) АВГУСТЫН 15 ВТОРНИК 1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Малай үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлэдхэе!

Колхозно ба совхозно нийтын малай шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа 1950—51 онуудта малай үбэлжэлгые хэр зэргээр үнгэргэһэнһөө гол түлэб дулдыдаха байна. Тиимэ хадань колхоз бүхэн, малажалай фермэ бүхэн адуу мала урин дулаан байра байдалаар, эрхим шанартай элбэг тэжээлээр түйсэд хангаха асуудалые саг болзор соонь, хамаг түрүүндэ шиидхэжэ ёһотой. Хэрбээ республикын колхозууд үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые унжагайрулха, тэрэниидэ хамаагүйгөөр хандаха болоо һаа, урдынхи шэнгээр малаа турааха, мүн хорооходо малнуудые һубайруулха, эсэстэ түлнүүдые үсөөнөөр абажа, адуу малай олошоролгодо, тэрэнэй ашаг шэмынь дээшэлүүлэлгэдэ һаад түбэг ушаруулха болоно.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй шиидхэхэ үдэрнүүд мүнөө үнгэржэ байна. Гэбэшье, республикын олонхи аймагууд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ ягаашьедүй, малай үбэлэй байрануудай барилгые хүсэд эхилээдүй шахуу байха юм. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлдэ большевистскэ анхаралай үшөө табигдаагүй, энэ шухала хүдэлмэриие тэдэнэрэй шухад хүтэлбэрилээгүй байһые гэршэлнэ. Тэрээн дээрэһээ юун болоноб гэхэдэ, олонхи аймагуудта үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэринүүд жэгдэ һайнаар үргэлжэлүүлэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Закаменай колхозууд малай типовой дулаан байрануудые түргэнөөр ба олоор түхеэржэ байхаяа һаа, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые угаа эхээр унжагайрулжа байха юм. Гадна, сабшалгаһан горьтой талмайн үбһэн һурилэгдэнгүй, талнурынь мүудажа байна. Кагановичэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд малай тэжээл бэлэдхэлгые таһалдуулха эрюулда хүргэнхэй. Эндэхи олон колхозууд силос даралгые тоогоогүй шахуу гэжэ үшөө орхёодүй.

Гол түлэб малажал эрхилдэг Зэдын, Сэлэнгын аймагуудта малай барилгануудые хэхэ түсэб тон хангалттагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна. Эдэ аймагуудай зарим колхозууд энэ жэлэй эхин бағта барижа захаһан малай хэдэн байрануудые дүүргэнгүй орхижорхинхой. Шалтагаанинь юуб гэхэдэ, барилгашадаа ондоо хүдэлмэридэ эльгүүлжэрхёо. Тэрэшэлэн Иволгын, Хоринн аймагуудта барилгын хүдэлмэринүүдэй болюулагдаша һан тухай манай селькорнуудай бэшэгүүд мүнөөдэрэйнэй номерто толилогдобо.

Нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хадаа үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлгые удаарулагдажа байһан ябадалһаа тобшолол хэжэ, дутуу дундануудаа түргэнөөр усадхаха тушаа шанга хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбые колхоз бүхэнэй дүүргэхэ ябадал хангалгаха хэрэг доро, малай байрануудые шэнээр барилга, заһабарилгые хаа хаанагүй түргэнөөр ябуулха шухала. Урда жэлнүүдтэ зарим колхозуудай малай байранууд доторхи наг шэбхэ гаргалга, вентиляци хэлгэ, кормушкануудые түхеэрэлгэ мэтые «жэжэ» юумэнүүд гэжэ тоолоод, огто хэрэгсээдэгүй һэн. Тэрэнһээ болоод, эдэ хүдэлмэринүүд үбэл болотор унжагайрулагдаһан байгаа. Иимэ алдууе мүнөө дабтажа огто болохогүй. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон малажалай мэргэжэлтэд хадаа малай байрануудай заһабарилгые шалгажа, тушаан абахадаа вентиляци, хобто кормушкануудые хэр зэргээр хэгдэнэб гэжэ заатагүй шалгаха уялгатай.

Малай тэжээл ба байра бэлэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулхатаяа нэгэн доро, мүн кадрнуудмалшадые шэлэн ололгодо эртэнһээ хойшо һаналаа табиха шухала. Республикын хэдэн олон жэжэ колхозуудай томо болгоһонтой хамта, хүтэлбэрилхы нилээд олон кадрнууд сүлөө гараба. Тэрэнтэй дашарамдуулан, эгээл эрхимүүдыень шэлэн олжо, томо колхозуудай малажалай фермэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдээр томилоо һаа һайшаалтай гэжэ.

Колхозуудай правленинүүд ба партийна организацинууд хадаа малажалай хүдэлмэрилэгшэдые дулаан байрануудаар, хубсаһа хунараар хангаха ябадалда шухала анхарал табиха ёһотой.

Малай үбэлжэлгэ ба тэрэниие үнгэргэлгэдэ зоотехническэ, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэнь угаа ехэ. Тэдэнэр колхозуудта, малажалай фермэнүүдтэ ходо ошожо, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые саг үргэлжэ шалгаха, энэ талаар колхознигуудта үдэр бүри туһалха ёһотой.

Аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд зорилго хадаа 1950—51 онуудай үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлэдхэлгые хангажа, малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые колхоз бүридэ амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал түйлалга болоно.

Российска Федерациин һургуулинуудай багшанарай зүблөөн

Августын 10-да, Москвада, РСФСР-эй гэгээрэлэй Министерствээр ба РСФСР-эй педагогическэ наукануудай Академиир зарлагдаһан, Российска Федерациин һургуулинуудай нэгэ классташ дахин үзэхэгүй һуралцагдай багшанарай зүблөөн нээгдэбэ.

«Эхин ба дунда һургуулинуудай һурагшадай эрдэмэй хэмжээе дээшэлүүлхэ гол асуудалнууд» гэһэн элидхэлые РСФСР-эй гэгээрэлэй Министр И. А. Каиров хэбэ.

Тус зүблөөн хэдэн үдэр үргэлжэлхэ байна.

Бүхэсоюзна шанда хүртэбэ

ВЦСПС ба СССР-эй бэлэдхэлэй Министерство болбол бэлэдхэлэй талаар 1950 оной хоёрдохи кварталай социалистическэ мүрысөөндэ «Заготживсырьёгой» Улан-Удын районно конторые (директорынь нүхэр Заливкин) Бүхэсоюзна мүрысөөндэ илаба гэжэ тоолоод, тус конторын коллективтэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулын Улаан туг ба нэгдэхи мүнгэн шан—9000 түхэриг үгэхэ гэжэ шиидхэбэ.

ВЦСПС-эй ба СССР-эй бэлэдхэлэй Министерство болбол энэ оной хоёрдохи кварталда бэлэдхэлэй талаар союз дотор түрүүшын һуурияудай нэгые эзэлһэн «Заготживсырьёгой» Бурят-Монголой республиканска конторын коллективтэ Бүхэсоюзна гурбадахи шан барюулха болобо.

Үйлэдбэриин үндэр бүтээсэ

Атомна зэмсэгые хорихо тухай Стокгольмско Уряада гар табиха кампанийн дүн тухай эб найрамдалые хамгаалгын Советскэ Комитедэй мэдээсэл тушаа Улан-Удын весоремзаводой бүхы хөдэлмэрилэгшэд үнгэргэгдэбэ.

Заводой коллектив Стокгольмско Уряада гараа табихадаа аһан үйлдвэрлэлээ алдартай солотохоор дүүргэжэ байна. Түс завод энэ оной 7 һарын түсэбые 120 процент дүүргээ. Эндэ социалистическэ мүрысөөнэй дүүргэлтын график бии болгодожо. хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэй дүн гарга гадаг байха юм.

Эрхим стахановецууд Горбунов, Кадан, Ангатоев, Белоусов ба бусад үдэр бүринөө даалгабарие 200 процент хүртэр дүүргэнэд. Заводой коллектив 1950 онойнгоо жэлэй түсэбые Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 33-дахи жэлэй алдарта ойдо дүүргэхээр зориглонхой.

Таряа хуряалгые хаа хаанагүй эмхидхэжэ, гүрэнтэеэ болзорһоо урид тоосое!

Түрүүшын таряа—гүрэндөө

БИЧУРА. (Телефоноор абтаба). Үбһэ сабшалгаяа амжалтатайгаар дүүргэһэн Логовскиин нэрэмжэтэ колхозойхид таряа хуряалгада эмхитэйгээр ороо. Энэ колхоздо намарай хара таряан ба шэнииса хуряагдажа байна. Эндэхид ургаса хуряажа эхилхэтэеэ хамта, түрүүшын таряа гүрэндөө тушаажа захалаа. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр энэ колхоз 300 центнер таряа бэлэдхэлэй пунктда тушааһан байна.

Тэрэшэлэн томо болгогдоһон Молотовой нэрэмжэтэ, мүн «Красное Знамя труда», «Искра Ленина» колхозууд түрүүшын таряа гүрэндөө тушаажа захалаа.

КУДАРА-СОМОН. Аймагай 10 гаран колхоз таряа түүбэрилэн хуряалгада ороо. Ехэ-Кударын МТС-эй хэдэн комбайнууд харьяата колхозуудайнгаа поли дээрэ гаранхай.

Куйбышевай, Калининай нэрэмжэтэ, «Красная Заря», «Искра Ленина», «Путь Октября» колхозууд гүрэндэ таряа тушаажа захалба.

Огородно культурануудай үндэр ургаса

— 1950 ондо огородно культурануудай үндэр ургаса хуряажа, Эхэ орондоо улам ехэ огородой эдээ үгэхэбди,—гэжэ уялга абаһан Мухаршэбэрэй аймагай 17 партсъездын нэрэмжэтэ колхозой огородно бригаднихид хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ. Бригадын гэшүүд үгэрсын илангаяа үндэр ургаса хуряана. Тиин, түрүүшынгээ урагса гүрэндэ тушаажа, түсэбөө 122 процент дүүргэв.

Мүнөө энэ артель колхознигуудай ажалта үдэртэ үгэрсэ хубаажа байна. Мүн огородно культуранууддай бусад ургаса һайн. Бригадын гэшүүн—эхэ-герой Н. В. Лаптева, мүн колхознигууд Бурдуковская, Митрофанова, Стулева ба бусад хабарай тарилгын эхилхэһээ хойшо мүнөө хүртэр үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа ябанад.

С. Черненко.

Уранзурааша Ф. Балдаевай зураг.

Бэлэдхэлгүйгөөр угтаба

Хүдөө ажахын машинанууд болон зэр зэмсэгүүдые хаһа саг соонь заһабарилһанһаа таряа хуряалгын нилээдгүй дулдыдаха байһаниинь мэдээжэ. Гэбэшье, Баргажанай зарим колхозууд таряа хуряалгада тон муу бэлэдхэлтэй байшоо. Жэшээлбэл, лобогрейкэ ба жаткануудые заһабарилха түсэб минил 49 процент, комбайн —75, сортировко —30 процент дүүргэгдэһэн байна. Үшөө 3 сушилканууд заһабарилагдаагүй ба триер, веялкануудай заһабарилга мартагдаһанхай шахуу.

Куйтунска МТС молотилкануудай заһабарилые һая хахаллажа байна. Жэл бүри колхозуудта үгэдэг МТС-эй 14 жаткануудай ямар байдалда байһыень мэдэхын аргагүй. Энээн тухай МТС-эй ахалагша механик Ивановһоо асууха, иигэжэ харюусана:

— Мэдэнэгүйб. Колхозууд 6 жаткануудые заһабарилаа гэһэн һураг бии агша.

Тэрэшэлэн аймагай олон колхозууд шэнэ урагса хуряалгые муу бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Тэдэнэй тоодо Ленинэй, XVIII партсъездын, Калининай, Кировэй нэрэмжэтэ ба бусад колхозууд ородсоно.

Д. Гыргенов.

Хартаабха, овощь саг соонь бэлэдхэхэ

Хартаабха, овощин ургасануудые хуряаха саг дүтэлжэ байна. Тиимэдэ, худалдаа наймаа эрхилдэг организацинууд гансахан лэ хартаабха болон овощние эхээр бэлэдхэхын түлөө тэмсэхэ бэшэ, харин тэрэниие холын районуудаа шэрэхэ, зөөхэ, һайнаар хадагалаха, дабһалха гэхэ мэтын хүдэлмэринүүдтэ ехээхэн бэлэдхэл ябуулха ёһотой. Овощехранилищинуудые, бочко амһартануудые һайнаар бэлэдхэжэ шухала.

Хартаабха ба овощь бэлэдхэлгэдэ транспорт тон ехэ үүргэ эзэлнэ. Тиимэдэ, автомашинануудые бэлэдхэжэ, тэдэниие жеслоодохо шофернуудые, ашаа тээгэшэдые томилхо, хаанаһаа ямар газарһаа шэрэхэ маршрудуудые түсэблэхэ зэргэтэй болоно.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол худалдаа-наймаанай Министерствын, Бурмонкоопсоюз ба худалдаа наймаанай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон ОРС-нуудай начальнигуудые хартаабха болон овощь тушаан абалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие һаяар дүүргэхэ гэжэ уялгалһан байна.

Ажалшадай эрилтэнүүдые хүсэд хангаха хэрэг хадаа овощь ба хартаабха элбэг ехээр бэлэдхэжэ шадаһан дээрэһээ нилээд дулдыдаха байна гэжэ худалдаа-наймаа эрхилдэг организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд мэдэхэ ёһотой.

И. Гроссман.

Жаткын машинистнуудай жэшээ

«Авангард» колхозой гэшүүд Мухаршэбэрэй аймаг соо түрүүлэн таряа хуряалгада ороо. Энэ колхозой поли дээрэ жатканууд хүдэлмэрилжэ байна. Машинистнууд Андрей Бухальцев, Владимир Шайдуров гэгшэд үдэр соо түс бүридөө 6 гектар таряа хаданад.

Һаяар эндэ комбайн хүдэлмэрилжэ эхилхэнь.

Б. Дымбрылов.

ТАРЯА ХУРЯАХАТАЯА НЭГЭН ДОРО ЛҮЩЕНИ ХЭХЭБДИ

(Суулгын МТС-эй комбайнер Минай Суменков өөрынгөө дүршэл тухай хөөрэнэ)

Комбайнераар хүдэлмэрилһэн түрүүшын жэлдэ — 1946 ондо 377 гектар таряа хуряаһан байгаа һаа, удаадахи жэлынь —480 гектар, 1948 ондо—613, 1949 ондо 846 гектар хуряаһан ба мүн энэ жэлдэ 1085 килограмм бензин арбилһан байгаа.

Иимэ амжалта манай агрегатайхид имагтал хүдэлмэриингөө үдэрые нигтаруулһанай ба комбайн, тракторайнгаа хойноһоо техническэ харууһа хаһамжатай һайнаар хэһэнэй ашаар түйлаа. Амжалтадамнай мүн механигууд ба комбайнернүүдэй заабараар хэгдэһэн түхеэрэлтэнүүд нилээд нүлөөлөө.

Жэшээнь, питательна транспортёрые хэдэрэй полотноной жэшээгээр шэнэдхэн байгуулаа һэмди. Планкануудынь түмэр гэжэ дээрэ бэшэ, харин 3 ремень дээрэ зохёогдожо, зубчаткануудынь роликоор һэлгэгдэжэ һэн. Иимэ транспортёр эбдэрэнгүй, һайнаар хүдэлдэг байна. Һэлэондоной сезон соо нэгэшье эбдэрэнгүй бэлэй. Мүн иимэ транспортёр таряа гээлтэдэ оруулдаггүй юм.

Сабшалгын аппаратай шатунай модон подшипнигуудай эблэрһэнһээ машинанай ходо һаатадаг байгаа. Модон подшипнигуудай орондо шарикова подшипнигуудые табихадамнай, комбайн һаалтгүй хүдэлмэрилдэг болоо. Комбайнераар хэрэгэн һэрэгтэй зарим нэгэ комбайнернүүдэй таряа гээлгэ ехэ болодог.

гэжэ һанадаг. Тэдэ, горючинн бурууһаар хэгдэһэнһээ комбайнын эхээр һаатаһан ушаруудайн үзэгдэдэг гээшэ. Горючи ба тоһо тон нигтаар шүүрдэжэ, нэгэшье шорийгүйгөөр комбайнынгаа багта хэдэгби. Иимэ горючи ба тоһон поршнеэй группын, карбюраторай удаан саг соо хүдэлмэрилхэ арга боломжо олгодог. Мүн радиатор ба шүүгдэһэн сэбэр уһа хэдэг байнабди.

Техническэ харууһалгые сүүдхэдээ хоёр удаа хэжэ, комбайнаа шорой тооһонһоо сэбэрлэдэг, воздухоочиститель соохи тоһыень һэлгэдэг, һуларһан шүрэб холбооһонуудыень шангадхадаг ба бүхы подшипнигуудыень тоһодогдоби. Техническэ харууһалгые үглөөгүүр, шүүдэрэй хатаагүйдэ, бүри сложно регулировконуудыень бороодой үедэ хэдэгдэб.

Зарим комбайнернүүд һүнинэө хүдэлмэрилхэ дурагүй байдаг. Һайнаар гэрэлтүүлэгдэ, энэ хүдэлмэридэ ханамжатайгаар бэлэдхэд байгаа һаа, һүнинн хүдэлмэри бүтээсэ эхтэй байдаг гээшэ. Һүниин үедэ комбайн ба тракторай моторнууд халадаггүй ха юм. Тиимэһээ тракторай ябаса хурдан байдаг, мүн агрегадай хүдэлмэрилгэшэдые ажалһаань юрэшье һэмдаарууллдаггүй байна. Һүни хүдэлмэрилхын тулада жэгдэ ба бүрэн үбһэгүй үчастогые шэлэн олохо хэрэгтэй. Мүн комбайнийнгаа хедерэй ехэ полотноной татасые һуладхаха, декенүүдые ба нэгэдхи сэбэрлэлгые таарулха, вентиляторай үлеэсые шангадхаха шухала. Хедерэй ехэ полотноной ролигуудта һолоомо болон бургастаа үбһэнүүдэй ороилдохогүйн ба бургаг үбһэнэй, мүн залаануудай колосово шнекые шэгэхэрэнге тулада һүни хүдэлмэрилхэдээ тэрэнэй хойноһоо илангаяа нарижнаар хараха шухала.

Ажалда дуратай, хүдэлмэришэ хүнүүдые комбайнова агрегадайхиа составта нэгэдүүлжэ, тэдэниие агрегадай саг үргэлжын гэшүүд болгохо гээшэ шухала удхашанартай. Манай агрегадай гэшүүд Сергей Абрамович Антонов, Иван Алексеевич Алексеев, штурвальна Леон Панкратович Суменков ба бусад олон жэлдэ сугтаа хүдэлмэрилжэ байна. Тэдэнэр өөһэд өөһэдынгөө уялгые һайнаар мэдэдэг, һайнаар дүүргэдэг болонхой.

Тэрэнһээ гадна, ходоодо һуралсажа, мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ байха саг ололгодби. «МТС» гэжэ журнал, «Социалистическэ земледелие» гэжэ газета саг үргэлжэ уншажа, ороной түрүү комбайнернүүдэй хүдэлмэриин дүршэлтэй танилсан, тэрэниие өөһэдынгөө ажалда хэрэглэдэгби.

Манай агрегадайхид тарянай гээлтэ хоролтодо орохогүйн тулада анхаралаа илангаяа ехээр хандуулдаг. Түбхын түрүүндэ, таряагаа эгээн доогуур сабшахые оролдодогби. Гадна, комбайнда 3 зерноуловительнүүдые (хедерэй налюу тала доро, сохигдоһон тарянай транспортёр доро, соломокопнителиин урдахи заха доро) тодхонхойби. Эдэ зерноуловительнүүдые саг үргэлжэ хооһолоод байхада хүдэлмэриин 16 часай турша соо 40—120 килограмм эрхим сортын тарян гээлтэһээ абарагдадаг байна.

Мүнөө сезондо таряагаа эрхим шанартайгаар, саг соонь хуряахаһаа гадна, малай элихэ тэжээл — һолоомо ба михинэ шадаал һаа, элбэг ехээр суглуулха гэһэн зорилго бидэнэр, комбайнернүүдай урда табигданхай. Һайнаар хуряагдаһан ба сомогдоһон һолоомо адуу мала ябалһайн нэмэлтэ тэжээл болодог байна. Тэрэнэй тула һолоомые доогуур сабшуулһабди. 5 сантиметр доогуур сабшахада гектар бүринөө 1—1,5 центнер һолоомон үлүү хуряагдадаг гэжэ агрономууд тоолоһон байна. Һолоомые түргэн хуряаһаны ашаар мүн эрты намарай пар хахалха арга боломжо бии болгодоно.

Мүнөө сезондо шэнэ хэмжээ ябуулха — хуряалгатай нэгэ доро һолоомын үзүүртэ лүщени хэхэ байнабди. Дисковэ лүщильнигые комбайнынгаа хойноһоо шагталхабди.

Бидэнэр мүнөө сезондо 850 гектар таряа эрхим шанартайгаар хуряаха, 20 процент нефтепродуктнуудые арбилха гэһэн уялга абаһан байнабди. Энэ уялга заабол бүтэн дүүргэхэ байна.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Парторганизацинуудай хүдэлмэриин аша

ВКП(б)-гэй Хэжэнгын айком **үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлмэрилжэ** байһан ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулгада **горьтой анхаралаа хандуулна.**

Үбһэ хуряалга эхилхын урда тээ аймагай **партийна организаци** эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. **Эхин парторганизацинуудай сек**ретарьнарай, мүн агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй семинарнууд үнгэрэгдөө. **Үбһэ хуряалга** дээрэхи **агитаторнуудай зорилго**нууд гэһэн асуудалаар агитаторнуудай кустовой **семинарнууд** болоһон байна. ВКП(б)-**гэй айком** үбһэ хуряалга **эхилхэһээ** бүри урид ниитэ-политическэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ хэмжээ-ябуулгануудые **хараалһан байна. Удангүй** аймагай парторганизацинуудта **партийна сутлаанууд үнгэргэгдэжэ,** партийно-политическэ хүдэлмэриин **түсэб** зүбшэгдэжэ, баталагдан аб**таа һэн. Мүн коммунистнууд ба комсомолецуудынь хүдэлмэриин шиидхэхы участогуудаар табигдаһан байна. 300 шахуу** агитаторнууд ба пропагандистнууд **малай тэжээл бэлэдхэлдэ хүдэлмэрилжэ байһан зонуулай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ,** байна.

Аймагай ажалшад ургаса хуряалга ба хүдөө ажахын продукт**нуудые бэлэдхэхэ тухай партии** ба **правительствын тогтоол** бо**лон *ВКП(б)*-гэй *Обкомой*** хоёрдо**хи пленумэй** тогтоолые халуунаар **угтажа** абаад, мүнөө тэдэниие бэе**лүүлжэ байна.**

Аймагай ажалшад **эб найрамда**лай хүсые улам **батажуулхын** ту**ла** дээшэлүүлһэн **уялгануудые абаад, социалистическэ** мүрысөө **үргэнөөр дэлгэрүүлэн хүдэлмэрилжэ байна. «Ударник» колхозой колхозниигууд аймаг дотороо со**циалистическэ мүрысөө үүсхээд, **үбһэ хуряалгаяа** нэгэ һарын туршада **эрхим шанартайгаар** дүүргэхэбди гэжэ уялга **абаа** һэн. Үбһэ хуряалга ба силос даралгаяа нэгэ һарын туршада дүүргээд, түсэбһөө гадуур 3750 центнер һайн шанар**тай** үбһэ бэлэдхэхэбди гэһэн уялгануудые мүн Энгельсын нэрэмжэ**тэ колхозой колхозниигууд** абаһан **байгаа.**

Зарим **түрүү** колхозниигууд бүри дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа һэн. Жэшээнь, сенокосилкын **машинистнууд** Николай ба Федор Михайловтан («Ударник» колхоз) үдэр бүриингөө нормые 150—180 **процент дүүргэхэбди гэжэ, мүн** машинистнууд Батор Васильев, Иван Далаев гэгшэд («Улаан Таряашан» **колхоз) нэгэ халаанай мо**ридоор **үдэртөө 7—8 гектарһаа** бага бэшые эрхим шанартайгаар сабшахабди гэжэ мэдүүлээ. **Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой колхозник нүхэр** Рыгзен Гармаев гар хажуураар **үдэрэй 1** гектарһаа бага бэшые сабшахаб гэжэ уялга абаа һэн.

Мүнөө тэдэнэр абаһан уялга**нуудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байна.** Нүхэр Гармаев **үдэр** бүри 1—1,2 **гектар** үбһэ **эрхим** шанартайгаар сабшана. Машинистнууд Михайловтан үдэрэйнгөө нормые хододоо 150—200 процент дүүргэнэ.

Иимэ патриотическа **хүдэлөөн** бүхы колхозниигудай дунда дэлгэрээ.

Аймагай **партийна** организацинууд абаһан уялгануудаа дүүргэхэ ябадалдань колхозниигудые **зоригжуулха зуураа, тэдэнэй дунда** саг үргэлжэ **ниитэ-политическэ хү**дэлмэри ябуулна.

Үбһэ хуряалга дээрэ ниитэ-политическэ **ба культурно-гэгээрэлэй** хүдэлмэри ябуулхадань **партийна** эхин организацинуудта **туһалхын** тула ВКП(б)-**гэй айком** болбол **хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые,** лекторнууд **ба элидхэлшэдые** колхозуудта **эльгээһэн байна.**

Аймагай **культурын байшангай** дэргэдэ 2 агиткультбригаданууд эмхидхэгдээ. Мүнөө тэдэнэр аймагай олохон колхозуудые **культурнаар** хангана.

Партийна организацинууд социалистическэ мүрысөө хододоо **хинажа байдаг, харан** ойлгуулха агитациие **үргэнөөр** хэрэглэдэг юм.

Полеводческо ба тракторна бүхы бригадануудта социалистическэ мүрысөөнэй показателиин Доска эмхидхэгдэнхэй, колхозуудай **центрнүүдтэ хүндэлэлэй** досканууд бии.

«Ударник» колхозой партийна эхин организаци малай тэжээл бэлэдхэгшэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулна. Тус парторганизацида 16 **хүнүүдһээ бүридэһэн** агитколлектив эмхидхэгдэнхэй. Агитаторнууд колхозниигудай дунда политическ**о ба хүдөө ажахын темэнүүдээр хөөрэлдөө ба элидхэлнүүдые** хододоо үнгэргэдэг. Полевой станууд, клуб ба **колхозниигудай байрануудта үбһэ** хуряалгые **амжалтатайгаар үнгэргэхые** урияалһан лозунгнууд, плакадууд хадагданхай.

Партийна организациин эмхидхэлэй ба **ниитэ-политическэ** хүдэл**мэриие горьтойгоор ябуулһанай ашаар, тус колхоз үбһэ хуряалгаяа амжалтатайгаар ябуулжа, аймаг соогоо нэгэдэхи һуури эзэлжэ ябана.**

Аймагай организацинууд ба эмхи зургаанууд үбһэ хуряалгые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ туһалан, **колхозуудые** шефтээ абаһан **байна. Энэ үүсхэлые** аймпот**ребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд** эхил**һэн байна.** Тэдэнэр өөрын**гөө шефтэхи колхозой** полевой станда улаан булан эмхидхээ, радиоприемник тодхоо, һайн библиотечкэ суглуулаа. Мүн **колхозниигудай дунда хөөрэлдөөнүүд ба элидхэлнүүдые саг** сагтань үнгэргэдэг. **Тэрэнһээ** гадна, аймпотребсоюзай **коллектив** амаралтынгаа **үдэрнүүдтэ шефтэхи** колхозойнгоо **сабшалан дээрэ** гаража **хүдэлмэрилнэ.**

Гэхэтэй хамта, үбһэ хуряалга дээрэхи ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ багабашэ дутагдалнуудай бии байһые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Зарим парторганизацинуудта агитационно-ниитэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Культурно-гэгээрэлэй **эмхи** зургаанууд хүдэлмэрээ муугаар табинхай.

Аймагай партийна организацинууд эдэ дутагдалнуудаа усадхаха хэмжээнүүдые абажа байна.

Ц. Балданов.

Политическэ ниитын хүдэлмэри һула

Кабанскын аймагай «Рыбак» колхоздо **ниитэ-политическэ** хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Колхозой уншалгын байшан **үнинэй суургатай. Май** һараһаа хойшо **тэндэнь нэгэшье** хөөрэл**дөөн, лекци болоогүй, агитатор**нууд **томилогдоогүй байха юм.**

Уншалгын байшан соо газетэ **ба журналнууд, номууд, шатар ба хүгжэмэй инструмент**нүүдшье үгы. Ханын газетэ үни **удаанай гаргагдаагүй.** Тус колхозой **парторганизациин секретарь** нүхэр Хамаганов **партийно-политическэ хүдэлмэриие толгойлногүй.** Партийна **ба комсомольско** организацинууд **өөһэдынгөө гол** шухала **зорилгонуудые бэелүүлхэ** хэрэгтэ ханамжагүйгөөр **хандана.**

Тус колхозой бригадануудай полевой станууднань улаан булангуудшье **эмхидхэгдээгүй байһаар.** Парторганизациин секретарь хадаа **бригадануудта** агитационно-**политическэ хүдэлмэриин** ямараар **ябуулагдажа байһые** шалганагүй.

Тус колхоздо **ниитэ-политическэ** хүдэлмэриие энэ гэһээр эрид һэргээжэ, **ажалай** амжалтануудые **түйлалгада колхозниигудай** бүхы **хүсэ элсүүлхэ гээшэ парторганизациин хүндэтэ зорилго болоно.**

А. Бусурманов.

В. И. Ленинэй гениальна зохёол тухай выставкэ

Горькиин нэрэмжэтэ республиканскэ библиотекэ «Демократическа революцида социал-демократиин хоёр тактика» **гэжэ** Ленинэй гайхамшагта зохёолой гараһанһаа хойшо **45 жэл** болоһонтой **дашарамдуулан** номой выставкэ нээһэн байна.

Выставкэ дээрэ тэрэ үедэ В. И. Ленинэй зохёоһон зохёолнууд, фотографинууд ба **Владимир Ильичын гараараа бэшэһэн** хүдэлмэринүүд **харуулагдана.** Мүн В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал**ябуулгые** харуулһан альбом ба **элдэб материалнууд** бии. Выставкын хоёрдохи таһагта бүхы дэлхэйн ажалшадай эрхэ сүлөөгэй ба эб **найрамдалай түлөө тэмсэл** харуулагдана.

Д. Жарков.

Томо болгогдоһон колхоздо туһаламжа

Энэ оной июль һарада Хориин аймагай «Арбижал», **«Шэнэ**ажал», Калининай **нэрэмжэтэ колхозууд хамтаржа, Калининай** нэрэмжэтэ колхоз болоо һэн.

Томо болгогдоһон энэ колхоздо ниитэ-политическэ ба **культурно**-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүдые **ябуул**гадань бодото **туһаламжа хүргэ**хын зорилготойгоор ВКП(б)-гэй айком болбол айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Дагбаев түрүүтэйгээр агитбригада эльгээһэн байгаа.

Агитбригада полевой **станууд** дээрэ 5 концерт харуулаа, 6 «Дайшалхы хуудаһа» гаргаа, мүн 1950 ондо ургаса хуряаха ба хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгэ тухай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол ба ВКП(б)-гэй Обкомой 2-дохи пленумэй **тогтоол тухай, мүн** Корейдэхи **событинууд тухай** хөөрэлдөө болон элидхэлнүүдые үнгэргэһэн байна. Тэдэнэр колхозой агитаторнуудтай инструктивна зүблөө үнгэргөө. **Колхозой түрүүлэгшэдэ ба парторганизациин сек**ретарьта колхозниигудай **байра**нуудта культурно-гэгээрэлэй **хүдэлмэриие һайжаруулха ба хуряалгын хүдэлмэридэ бүхы зониие** элсүүлхэ хэрэгтэнь ехэхэн туһалһан байна.

Томо болгогдоһон **колхозой** партийна организаци 30 **коммунистнуудһаа** бүридэнхэй, **мүн** колхоз **37** комсомолецуудтай болоо. Тиин **колхозой партийна,** комсомольско организацинууд ехэхэн хүсэтэй болоһон байна.

Б. Намжилон.

И. В. СТАЛИНДА АМАРШАЛГАНУУД

Нүхэр И. В. Сталинай 70 наһанай ойтой **дашарамдуулан партийна,** советскэ **болон олониитын организацинуудһаа, ажалшадай коллективүүд.** Советскэ **Союзай гражданинууд, гүрэнэй,** ниитын **организацинуудһаа** ба **хилын саанахи эллэб нюурнуудһаа** И. В. Сталинай нэрэ дээрэ олон тоото амаршалганууд ороһон **байна.**

Олон удаан **жэлнүүдтэ** **элүүр энхэ** ажаһуухыень нүхэр Сталинда бүхы зүр**хэнһөө хүсэһэн амаршалгануудые хүргэ**бэ:

Сталинградска областиин шубуу үсхабэрилгын **«Баррикады» гэжэ совхозой** хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Молдавска ССР-эй Верховно **сүүдэй** хүдэлмэрилэгшэд;

Волынска областиин Рожишенскэ **районой Мичуринай нэрэмжэтэ** колхозой колхозниигууд;

Сталинградска областиин Ново-Анненска ой модо хамгаалгын станциин **хүдэлмэришэд ба албахаагшадай** коллектив;

Харьковска областиин Лозовско районой «Комсомолец» совхозой хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Закарпатска областиин Ужгородско **округой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозниигууд;**

Карело-Финскэ **ССР-эй** Петровско **районой,** Спасская Губа тосхоной **колхозниигууд, хүдэлмэришэд ба интеллигенциин суглаан;**

Латвийска ССР-эй Айзскалиска волостиин «Накотне» колхозой колхозниигууд;

Астрахань **городой Сталинска районой** медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Московско-Рязанска түмэр замай Управлениин хүдэлмэрилэгшэд;

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи заповеднигай Главна управлениин сотрудниигудай коллектив;

Ленинэй ордентэ Бүхэсоюзна Авиационно материалнуудай научно-шэнжэлэлгын **институдай хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;**

И. И. Мечниковай нэрэмжэтэ Московско областной институдай сотрудниигууд;

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ургасые тодорхойлхо Гүрэнэй Главна Инспекциин хүдэлмэрилэгшэд;

Краснодарска хизаарай Брюховецкэ **пенькозаводой хүдэлмэришэд,** албахаагшад, **инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд;**

Маргушеванска кучүгай совхозой научно-шэнжэлэлгын станциин хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Щигровско механическа заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ ... **дэлмэрилэгшэдэй коллектив;**

Азсовхозтрестын Кюрдамирска **архи заводой хүдэлмэришэд, албахаагшад** инженерно-техническэ **хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;**

Колхозно ба хүдөө ажахын барилга проектировалхэ Белорусска гүрэнэй **институдай хүдэлмэрилэгшэдэй колл**ектив;

Азербайджанска ССР-эй Пушкинэй **«Заготзерно» пунктын хүдэлмэришэд** ба албахаагшадай коллектив;

Уральск городой **финансын хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан;**

Тюменскэ **областиин** Бердюжа районой медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд;

Пинскэ областиин Пинскэ районой **арадай гэгээрэлэй таһагай багшанар** ба хүдэлмэрилэгшэд;

Узбекистанай КП(б)-гэй Ургенчэй горком;

Камышинска **хүдөө ажахын технику**ма ба **агролесомелиораторнуудай** һургуулиин һурагшад, багшанар, **хүдэлмэри**шэд ба албахаагшад;

Барнаул городой **«Алтайска правда»** гэжэ краевой газетын редакциин **хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;**

Красноярска хизаарай **Енисейск** районой Яланска / һургуулиин **багшанар** ба һурагшад;

Алтайска хизаарай **Главсельэлектро** барилгын-монтажно конторын **хүдэлмэришэд,** инженерно-техническэ **хүдэлмэрилэгшэд** ба албахаагшадай **коллектив;**

Микробиологиин ба эпидемиологиин **Архангельска институдай сотрудниигууд;**

Баруун-Казахстанска областиин Терстинскэ районой, **Октябрьска революциин** 13-дахи ойн нэрэмжэтэ колхозой **колхозниигууд;**

Газар эсхэмжэлгын Днепропетровскын техникумэй **һурагшад, багшанар ба албахаагшад;**

Архангельска **областиин** Беломорска районой «Промышленник» **гэжэ колхозой** колхозниигууд;

Саратов **городой** электрическэ сетин трестын хүдэлмэришэд, **инженерно-техническэ** хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Польша, Олькуш **городой городско** Рала народова;

Швеци, Гетеборг, Эриксбергскэ коммунистическэ профсоюзна **клубай** гэшүүд;

Германи, Вестпригнитц **районой** крайтагай депутадууд;

Швеци, Вестеросдэхи Коммунистическэ партийна һургуулиин һурагшад :

(*Үргэлжэлэлынь хожом гараха*).

Номой полко

Бурят-Монголой гүрэнэй хэблэл **һүүлэй үдэрнүүдтэ иимэ** уранзохёолой номуудые хэблэн гаргаба:

М. Горький. «Рассказууд». Энэ **ном соо нимэнүүд** зохёолнууд оробо: «Архип үбгэн Лёнька хоёр», «Үхибүүд», «Бишыхан хүбүүн», «Пепе», «Угзаралта», «Евсейскэтэй болоһон ушар», «Заахан басаган». **Эдэ** зохёолнуудынь бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулагдажа, 5000 хэһэг тиражтайгаар гараа.

С. Маршак. «Арбан хоёр һара» (словацка онтохон) бурят-монгол **хэлэн дээрэ** 5000 хэһэг тиражтайгаар **хэблэгдэжэ,** бага наһанай **һургуулиин үхибүүдтэ** зорюулагдаба.

С. Дунаев. «Победная поступь» гэжэ шүлэгүүдэй сборник ород хэлэн дээрэ хэблэгдээ. **Тираж** 4000 хэһэг.

А. Шадаев. «Һанаамгай үбгэн». Энэ хадаа дунда наһанай һургуулиин үхибүүдтэ зорюулһан онтохон. Бурят-монгол хэлэн дээрэ 4000 хэһэг тиражтайгаар хэблэгдэбэ.

А. Жамбалон. «Баярта үдэр». Бага наһанай һургуулиин **үхибүүд**тэ зорюулагдаһан рассказууд 3000 хэһэг тиражтайгаар бурят-монгол хэлэн дээрэ гараба.

Эдэ номуудые полиграфиздадай номой худалдаанай **магазинууд**һаа абажа болохо.

ТИФЛИССКЭ ТҮМЭРЗАМАЙХИДАЙ ГЕРОИЧЕСКА СТАЧКА БОЛОҺОНҺОО ХОЙШО ТАБИН ЖЭЛЭЙ ОЙ

Табин **жэлэй саада тээ тифлисскэ Главна түмэрзамай мастерской**нуудай ба депогой хүдэлмэришэд самодержави болон капиталистнуудта **эсэргүү** политическэ эмхидэлтэй добтолго эхилжэ, тэрэнь айхабтар ехэ стачка болоһон байгаа. Забастовочно хүдэлөөн бусад предприятинуудай хүдэлмэришэдые хабаадуулан абаа һэн. Забастовко болбол нүхэр Сталинай толгойлжо байһан центральна социал-демократическа группаар эмхидхэгдэһэн байгаа.

В. И. Ленин болбол ородой социал-демокрадуудай зорилгонууд тухай **1897 ондо иигэжэ** бэшээ һэн: «Ородой социал-демокрадуудай социалистическэ хүдэлмэри хадаа научна социализмын һургаалые пропагандалгада, мүнөө сагай общественно-экономически байгуулалта тухай, тэрэнэй үндэһэ һууринууд ба хүгжэлтэ тухай, ородой общестын олон ондоо ангинууд тухай, тэдэнэй хани харилсаанууд тухай, тэдэ ангинуудай өөһэд хоорондын тэмсэл тухай, энэ тэмсэлдэ хүдэлмэришэн ангиин үүргэ тухай зүб ойлгосые хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрүүлэн тараалгада байна...» (Зохёолнууд, том 2, нюур 305). Тиимэ болохолоороо, Ленин хадаа ангиин тэмсэлэй ба научна социализмын идеянүүдые үргэн ниитэ хүдэлмэришэдэй дунда бэелүүлхэ ба дэлгэрүүлхэ ябадалые хойшолуулашагүй зорилго мүн гэжэ тоолоһон байгаа.

Баһа иимэ зорилгонуудые нүхэр Сталин тифлисскэ социал-демокрадуудай урда табяа һэн.

«1898—1900 онуудай **үедэ тифлисскэ центральна социал-демократическа** группа болбол легальна бэшэ социал-демократическа партийна организациие байгуулха тушаа **түйлэй ехэ революционно-пропагандистска ба эмхидхэлэй хүдэл**мэри ябуулаа, центральна партийна группын гэшүүд ехэ хүсэтэй революционно пропаганда ябуулжа, **тэдэнэй хэн бүхэниинь хүдэлмэришэдэй кружогуудые хүтэлбэрилөө,** Гансахан нүхэр Сталинда **8-һаа дээшэ хүдэлмэришэдэй социал-демократическа кружогууд байдаг** һэн» (Л. Берия, «Закавказьедахи **большевистскэ** организацинуудай түүхэ тухай асуудалда», 1948 он, нюур 22-23).

1926 ондо нүхэр Сталин болбол **тэрэниие амаршалһан** тифлисскэ хүдэлмэришэдтэ **иигэжэ хэлээ һэн:**

«**Түмэрзамай мастерскойнуудай хүдэлмэришэдэй кружогые анха түрүүн даажа абаһан 1898 оноо** һананаб... **Эндэ, эдэ нүхэдэй дунда, би тиихэдэ түрүүшынгээ революционно хатуужал абаа һэм...**»

1898—1900 онууд хадаа баһа тифлисскэ **хүдэлмэришэдэйшье** революционно **хатуужалгын жэлнүүд мүн байгаа. Эдэ жэлнүүдэй** турша **соо тифлисскэ Главна түмэрзамай мастерскойнуудта, Бо**зарджянцын **фабрикада, конкодо** ба **Адельхановай арһанай заводто** нүхэр Сталинай **хүтэлбэри** доро хэдэ хэдэн забастовконууд ба майн нэгэнэй демонстрацинууд хэгдээ һэн.

Нүхэр Сталин болбол оршон байдалые бодото, **тодорхой марксистска** ёһоор ойлгохо ябадалые хүдэлмэришэдтэ хүмүүжүүлдэг, самодержави ба капитализмда эсэргүү добтолгодо тэдэниие хүтэлдэг байгаа. Энэ ажал-ябуулгань 1900 оной августовско забастовкодо **эли тодоор** харагдаа һэн. **Тэрэ забастовконь хаанта** Росссин үргэн ниитэ хүдэлмэришэдэй зүгһөө ехэ һайшаал олоһон ба Закавказье болон Грузиин революцион**но тэмсэлэй түүхэдэ алдарта** хуудаһа **бэшэжэ оруулһан** байна.

Тэрэ үедэ тифлисскэ түмэрзамай мастерскойнуудта ба деподо, мүн тэрэшэлэн бусад олон предприятинуудта хүдэлмэришэдые хатуу шангаар, жэгшүүритэ муухайгаар мүлжэдэг дарладаг байгаа.

1898 оной декабрьда нүхэр Сталинай үүсхэлээр забастовко соносхогдоо һэн. Айжа сошордоһон администраци хадаа бастовалагшадай эрилтэнүүдыень хангаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Гэбэшье, забастовкын болиһоной һүүлээр администраци болбол өөрынгөө найдуулгануудые дүүргээгүй ба дүүргэхэшьегүйень мэдээтэй байгаа. Тэрэ **хадаа найдабаригүй хүдэлмэришэдые хүдэлмэриһөөнь гаргажа, бригадирнууд ба** мастернуудые **томилоод, түрүү хүдэлмэришэдэй хойноһоо ажаглаха ба тэдээн тухай мэдүүлжэ байха уялга тэдэндэ даалгаһан байгаа.**

Иимэ условинуудта нүхэр Сталин болбол забастовко эмхидхэхэ ба социал-демократическа хүдэлмэришэнэй **хэрэгые** политическэ тэмсэлэй **замда гаргажа** табиха гэжэ шиидээ һэн. М. И. Калинин, Л. Кецховели, А. Джапаридзе ба түрүү хүдэлмэришэд С. Аллилуев, В. Стуруа, З. Чодришвили, М. Бочоридзе болон бусад нүхэр Сталинда эдэбхитэйгээр туһалһан юм. Тэдэнэр хүдэлмэришэдэй бусад түлөөлэгшэдтэй хамта нүхэр Сталинай шууд сэхэ хүтэлбэри доро забастовкын түсэб зохёогоод, администрациин урда табигдаха эрилтэнүүдые бэлэдхэһэн байгаа.

1900 оной июлиин 11-дэ тоһорна цехын хоёр зуун хүдэлмэришэд июльска халуун үдэр Тифлистэ 18—20 час соо хүдэлмэрилхын аргагүй гэжэ шалтаг барижа, һүниин хүдэлмэринүүдые **болюул**хыень администрациһаа эрилтэ **хэбэ. Июлиин 28-да баһа** вагонно **цехын хүдэлмэришэд** эдэ эрилтэнүүдтэнь хабсарба.

Июлиин 30-да **цехүүдэй түлөөлэгшэдэй суглаан боложо, тэрээн** дээрэ **хүдэлмэришэд иимэнүүд** эрилтэнүүдые зохёоһон **байгаа. Хүдэлмэриин сагһаа гадуурхи үдэшын хүдэлмэринүүдые үгы хэхэ, хүдэлмэриин хүлһые дээшэлүүлхэ,** штрафнуудые болюулха, **хүдэлмэришэдтэ** бүдүүлигээр **хандалгые** хорихо, арестовалагдаһан **нүхэдые** сүлөөлхэ гэхэ мэтэ **ба бусад. Эдэ** эрилтэнүүдтэнь администраци **хатуу** шэрүүн хэһээлтэнүүдээр **харюусаба.** Июлиин 31-**нэй һүни** 68 түрүү хүдэлмэришэд **арестовалагдаба.**

Энээн тухай мэдээд, хүдэлмэришэд августын 1-дэ (**хуушан стилээр) забастовко соносхобо. Токарна** цехын **хүдэлмэришэд хүдэлмэрээ түрүүлэн зогсоогоо. Вагонно** ба суглуулбариин цехүүдэй хүдэлмэришэд **тэдээнтэй нэгэдэбэ.**

Үглөөнэй 9 часта забастовконь тифлисскэ Главна түмэрзамай мастерскойнууд ба депое бүлтыень хабаадуулан абаба. Администраци хэмжээнүүдые абахаа удааруулбагүй. Сэрэгэй частьнууд дуудагдажа асарагдаад, хэдэн зуугаад полицейскэнүүд сугларһан байгаа, гэбэшье городой улицануудаар урагшаа шуумайһан хүдэлмэришэдэй добтолгодо эсэргүүсэхэнь **тэ**дээндэ бэрхэтэй байба.

Забастовалһан хүдэлмэришэд тэрэ үдэртөө шэнэ эрилтэнүүдые зохёогоод, тэдэнээ августын 2-то Закавказска түмэрзамуудай начальнигта табиһан байна. Бахардаһан начальник забастовкыень бунт гэжэ нэрлэһэн юм. Августын зургаанда Тифлистэ сэрэгэй байдал соносхогдоо һэн.

Забастовочно комитет августын 9-дэ иимэ **уряалтайгаар** бастовалагшадта **хандаба:**

«**Нүхэд!** Хуули гүйсэдхэхэ **эрилтэ хэһэнэймнай түлөө маниие арестовална,—тиимэ** хадаа, правительство **болбол маниие мэхэлхэ, мунхаруулхын тулада** хуулинуудые **гаргадаг байна ха юм.**

Тулюур ядуур түлөөһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ хэһэнэймнай түлөө маниие **арестовална,**—тиимэ хадаа, правительство болбол манай хахад үлэсхэлэн, зэрлиг ёһоор ажаһуухыемнай **хүсэдэг байна ха** юм.

Хүнүүдтэ **хандадаг** шэнгеэр **манда, хандаха эрилтэ** хэһэнэй**мнай түлөө маниие арестовална,** — **тиимэ хадаа, правительство** болбол үтьхэлхэ хайрахашье эрхэгүй мал гэжэ маниие харана ха юм.

Энээниие һанажа ябая, ахадуунэр! Правитель**ствотай тоосоо** хэхэ үдэрэй ерэхэдэ,—теэд энэ үдэр ерэхэ ойртоо,—бидэнэр энээнэй түлөө тоосохыень **эрихэбди.**

— Зай мүнөө, ахадуунэр, өөһэдынгөө эрилтэнүүдэй түлөө эбтэйгээр жатсан байгаад, тулюур ядуу богоолнууд ба үгэ хэлэгүй малнуудтай бэшэ, харин эрилтэ хэжэ шадаха, тэмсэжэ шадаха, хэрэгтэй **болоо** һаань, нангин хэрэгэй түлөө зобожо тулижашье шадаха хүнүүдтэй ушаралдажа байнат гэжэ манай шуһа ууgшадта ба правительстводахи тэдэнэй дахуулнуудта харуулаябди.

Илалта тээшэ эбтэйгээр, хани—нүхэд!..»

Прокламацинь хэдэн мянгаадаар тараагдажа, хүдэлмэришэдэй хатуу зоригые улам бүри шангадуулһан байна.

Хатуу шанга хэһээлтэнүүд үргэлжэлһөөр байба. Августын 15-да 884 хүн арестовалагдаһан байгаа.

Архивна мэдээнүүдһээ харахада, полици болбол энэ орьёлон гараһан айхабтар ехэ забастовко гээшэ тифлисскэ центральна социал-демократическа группаар ябуулагдаһан бэлэдхэлэй **хүдэлмэриин** үрэ мүн гэжэ мэдэжэ байгаа. Гэбэшье, полици хадаа бүхы хүдэлөөнэй **зоригжуулагша**—нүхэр Сталиниие оложо **шадаа**гүй һэн.

Правительствын зүгһөө хэгдэһэн хатуу шэрүүн хэһээлтэнүүдэй эсэстэ забастовконь арбан табан үдэр болоод намдаһан юм, гэбэшье хүдэлмэришэдые диилдэгдэһэн дээрэ тооложо болохогүй байгаа: забастовкоһоо айжа сошордоһон администраци болбол аажам удаанааршье һаа буултануудые хэжэ, хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүдые бага багаар хангажа ороһон байна.

Закавказска хүдэлмэришэд өөһэдынгөө ангиин интересүүдые эли тодоор мэдэрээд, политическэ талаараа болбосороо гэжэ августовско забастовко харуулаа. Забастовко хадаа Закавказьедахи ангиин тэмсэлые үргэдхэһэн ба гүнзэгырүүлһэн, Грузи болон Закавказьеын хүдэлмэришэн ангиие бүхы Россин революционно хүдэлөөндэ сэхэ асаржа оруулһан байна.

Августовско забастовко болбол нүхэр Сталинай ба тэрэнэй соратнигуудай бэелүүлһэн революционно хүдэлмэриин методүүдые хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн дотор батадхаа. Нүхэр Сталинаар хүтэлбэрилүүлэгдэһэн Закавказьеын хүдэлмэришэн анги хадаа тэрэнэй зэргэнүүдтэ ямар ехэ ниитарал ба эмхидхэлэй хүсэн бии байнаб гэжэ самодержавида харуулаа.

Хойто жэлнүүдтэнь тифлисскэ хүдэлмэришэд самодержавида ба капиталистнуудта эсэргүүсэн улам эрид хатуугаар тэмсэжэ, хүдэлмэришэн ангиин агууехэ багша нүхэр Сталинай зааһан дайшалхы замаар урагшаа ябаһан байгаа.

Симон Чиковани.

Малда урин дулаан байра, эрхим шанартай тэжээл хэрэгтэй

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД! Малай үбэлжэлгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтая!

☆ ☆ ☆

Барилгын хүдэлмэрие болюулжархёо

1949—50 онуудай адуу малай үбэлжэлгые Иволгын олонхи колхозууд хангалтагүйгөөр үнгэргөө. Тэрэнэй шалтагаан юун байгааб гэхэдэ, малай байранууд муугаар түхеэрэгдээ, үбhэ тэжээл багаар абтаа. «Улаан Оронго» колхоз үбэлжэлгын үедэ илангаяа ехэ хохирол хүртэжэ, гараада ороhон байгаа.

Теэд, энэшье жэлдэ Иволгын зарим колхозууд малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые урдынхидаал адляар хожомой ээлжээндэ табижархинхай. Аймаг дотор энэ жэлдэ малай нэгэшье типовой байра баригдаагүй. Тиихэдэ дээрэ дурдагдаhан «Улаан Оронго», мүн Молотовой нэрэмжэтэ, «Коминтерн» колхозууд 1950 ондо барилга хэхэ түсэбөө таhалдуулжа байhан болобошье, барилгын хүдэлмэрие болюулжархёод байха юм.

Аймагай хүтэлбэрилхы организацинуудай зүгhөө малай байрануудые барилгада ямаршье анхарал табигдадаггүй шахуу. Һаяхан аймагта болоhон суглаан дээрэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай аймагай хүдөө ажахын таhагай даагша нүхэр Бурдуковский элидхэл хээ. Теэд, элидхэл соонь малай барилганууд тушаа нэтэрхэй үгэ дурсагдаагүй. Энэ хадаа Иволгын аймагай зарим организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй адуу малай байрануудай барилгые үлүүтэжэрхиhые гэршэлнэ.

А. Семенов.

Шухала хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандана

Урда жэлнүүдтэ Хоринн аймагай зарим колхозууд үбэлжэлгэдэ муугаар бэлэдхэhэн дээрэhээ адуу малаа олоор тураадаг, тэдэнhээ ашаг шэмэ багаар абадаг, мүн үхүүлдэг байгаа. Гэбэшье, тэндэхид урдынгаа энэ ехэ алдууhаа hургаал абаагүй байха юм. Энээниие юугээр гэршэлхэб гэхэдэ, түс аймаг дотор 1950—51 онуудай адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна.

Олонхи колхозуудтань малай байрануудай барилгын түсэб таhалдуулагдажа байха юм. Аймаг дотор хамта 50 гаран байранууд баригдаха ёhотой аад, байтша оной августын 1-нэй мэдээгээр оройдоо 6 байра баригдаhан байба. Шмидтын, Чапаевай, Хоринн сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ, мүн Кульска сельсоведэй гурбан колхозууд малай байрануудаар хоморшье hаа, барилгануудые хэхэ хүдэлмэриие хэрэтсээдэггүй зангаа үргэлжэлүүлhээр. Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые юундэ удааруулнабта гэжэ эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдhөө асуухада, хүдэлмэришэ хүсөөр дутуубди гэжэ убайгүйгөөр харюусадаг. Үнэндөө эдэ артельнүүдтэ ажал хэжэ шадаха колхознигууд олон.

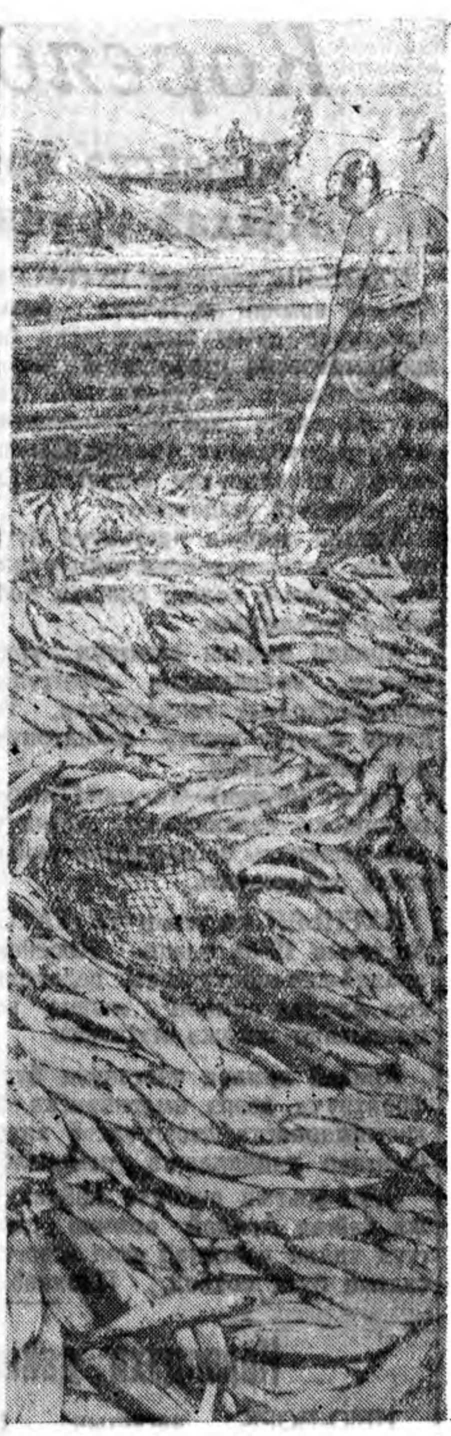
Хоридо малажалай барилгануудай таhалдуулагдажа байhан шалтагаан юуб гэхэдэ, аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд колхозуудта малай байрануудые бэлэдхэхэ ябадалда ёhо тэлыгээр хандана. ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Болдохонов, аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшые орлогшо нүхэр Жамьянов гэгшэд үбhэ, таряа хуряалгада бүхы хүсэеэ элсүүлхые захираад лэ, малай байрануудай барилгые түргэдхэхэ тушаа колхозуудhаа эрилтэ хэдэггүй байна. Тиихэлээр үбhэ хуряалгын эхилхэтэй хамта, аяар 10-аад колхозуудта барилгын бригаданууд тараагдажа, тэдэнэй гэшүүд ондоо хүдэлмэридэ элсүүлэгдэhэн байгаа.

Мүн олон колхозуудынь барилгада хэрэглэгдэхэ модые саг соонь бэлэдхээгүй байна. Тиимэhээ модогүйдэжэ барилгаяа болюулhан колхозууд эндэ бии. Имагтал үбэлжэлгэдэ муугаар бэлэдхэhэн дээрэhээ үнгэрэгшэ жэлдэ үхэр малаа олоор хорооhон «Улаан одон» колхозой хүтэлбэрилэгшэд мүнөө жэлэй барилгын модо бэлэдхэлдэ баhал хайша хэрэтээр хандаа.

Хүдөөгэй ба колхозно барилганuудые эрхилхэ аймагай таhагай хүдэлмэрилэгшэд колхозуудта түргэн методээр барилга хэхэ дүй дүршэлые дэлгэрүүлдэггүй байха юм.

Малай байрануудай барилгые дары түргэдхэжэ, үбэлжэлгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха ябадал хадаа хоринхидай түрүүшын шухала зорилго мүн.

Д. Дамбинов.

Усть-Баргажанай загаhа-консервын комбинадай нүхэр Д. Цивилевой загаhа-барилгын түрүү бригада нэгэ дахин губшуурдахалаа 2 тонно омуль бариба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түс бригадын эрхим загаhашан В. Касимов бариhан загаhануудаа баркас соо зөөжэ байна.

М. Миневэй фото.

Түсэбөө дүүргэхын түлөө тэмсэнэгүй

Иволгын малажалда тэжээлэй ата бэхи база байгуулхя хүдэлмэриие шиидхэхы сагай срэбэшье. Мухаршэбэрэй аймагай олонхи колхозууд үбhэ хуряалгые унжагайруулhаар. Олон колхозуудынь үбhэнэй валова суглуулгын түсэбые оройдоо 8-hаа 12 процент хүрэтэр дүүргээд байха юм. Жэшээлхэдэ, Суулгын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ артель (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Л. Аюшеев, парторганизациинь секретарь С. Хандажапов) аймаг дотор томо ажалтай томохон колхозуудай нэгэниинь мүн. Теэд, түс колхоз августын 1-нэй мэдээгээр валова суглуулгын түсэбые оройдоо 10 процент дүүргэhэн байна. Гадна мүнөө нэгэшье тонно силос дараггүйлдагдаагүй байhаар. Эдэ бүхы гээгдэлнүүд юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, түс колхозой правлени ба партийна эхин организаци үбhэ хуряалгынгаа түсэбые графигай ёhоор дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадалые ханганагүй.

Мүн түс сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үбhэ тэжээлэй валова суглуулгын түсэбые дүүргэхэ яагаашьедүй. Тиибэшье, түс колхозой олохон колхознигууд үбhэ хуряалгада хабаадалсадаггүй, харин колхозой улицаар хойшо урагшаа зайгуултажа ябадаг. Тэдэнэй дунда түс колхозой таряанажалай № 2 бригадын бригадир Т. Батуев гэгшые оруулhаар. Энэ хадаа халуун хүдэлмэриин үедэ архи уужархёод, «ангархай аман» биил гэжэ хашхаржа ябадаг. Мүн иимэрхүү ябадалнууд бусадшье колхозуудаар үзэгдэнэ.

МТС-үүд ба колхозууд хоёрой хоорондын договорой ёhоор машина тракторна станцинууд үбhэ хуряалгада ехэхэн туhаламжа үзүүлхэ уялгатай аад, өөдгэй юумэ хэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Суулгын МТС (директорынь нүхэр Д. Дашиев) Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо 1000 гектар, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 600 гектар тракторна сенокосилкаар сабшаха аад, түсэбөө таhалдуулжа байна. МТС хадаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 10 гаран үдэр соо оройдоол 80 гектар сабшаhан, тиихэдэ «Шэнэ Байдал» колхоздо сээй нэгэшье гектар сабшаадүй байха юм.

Тиихэдэ Суулгын сомоной түрүүлэгшэ нүхэр Б. Цыбикжапов нютагайнгаа интеллигенцинүүдые элсүүлжэ колхозуудтаа туhаламжа үзүүлхын орондо, харин «Улан-Удын Железнодорожно районhоо 40 гаран хүн ерэжэ, үбhэ хуряалгадамнай туhалха юм» гэжэ хүлеэhээр 10 гаран хоног үнгэргөө.

Аймагай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд олон тоото кустовой болон юрын зүблөөнүүдые зарлаhаараа хизаарлангүй, харин үбhэ хуряалгые большевистскээр хүтэлбэрилхэ ёhотой.

Б. Дымбрылов,
«Б. М. Үнэнэй» корреспондент.

ПВЗ-гэй социалистическэ городогто

Улан-Удын Ленинэй орденто ПВЗ-гэй социалистическэ городок жэл ерэхэ бүри улам болбосон түхэлтэй болгогдожо байна. Эндэ һүүлэй гурбан жэл соо амаралтын ба культурын парк, стадион ба байрын 131 гэрнүүд баригдажа ашаглалгада оруулагдаа. Тэрэшэлэн заводой хүдэлмэришэдэй байха олон гэрнүүд баригдаhан байна.

1950 оной эхинhээ хойшо паровоз бүтээгшэд болбол городоо болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэхэн хүдэлмэри хэбэ. БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ нэмэлтэ волейбольно ба баскетбольно талмайнууд түхеэрэгдээ. Мүн үхибүүдэй парк нээгдэнхэй. Культурын ордоной ба № 66 hургуулиин газаагуур түмэр хоройтой шэнэ скревнүүд бии болгогдоо.

Дээдэ-Березовка ошодог харгын хажуугаар шэнэ архитектурна 104 коттеджнүүд баригдажа эхилээ.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэн

Улан-Удын Городской районой олонхи hургуулинууд hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл дүүргэжэ байна. Энээниие hайн шанартайгаар, бүри түргэнөөр дүүргэхын тулада hургуулинуудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэнхэй.

Эрэшүүлэй № 1 дунда hургуули (директорынь нүхэр Смирнова) город соохи эгээн томо hургуулинуудай нэгэн юм. Тэндэ мүнөө жэлдэ мянга hайса гараң хүн hураханъ. Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлые түс hургуули сүм дүүргээд, занятиин эхилхээр бэлэн болоо.

Һургуулиин классуудай бүхы комнатонууд, коридорнууд сагаадагданхай ба фанельнүүдынь шэрдэгдэнхэй. Мүн сонхонуудайнь раманууд заhабарилагдажа, шэллэгдээ. Классууд доторхи мебельнүүд—партанууд, столнууд, стулнууд, досканууд ба бусад хэрэгсэлнүүд мүн лэ заhабарилагдажа, шэнээр шэрдэгдэhэн байна. Һургуулиин завхоз нүхэр М. Карповай хүтэлбэри доро маляр П. Левин, модошо дархан Петров ба бусад эрхим шанартайгаар хүдэлмэрилөө. Тиигэжэ тэдэнэр габшагай ажалаараа заhабарилгын хүдэлмэри нилээд хурдадхаа.

Үнгэрэгшэ hуралсалай жэлэй дүүрээгүй байхаhаа хойшо долоон жэлэй № 4 hургуули (директорынь нүхэр Буркина) hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл эхилээ юм. Тиин тэндэ бэлэдхэлэйнь хүдэлмэри шанар hайнтайгаар дүүргэгдээ.

Түс hургуулиие шефтээ абаhан предприятинууд энэ бэлэдхэлдэнь ехэ туhа хүргөө. «Байкалрыбтрест» түс hургуулиин мебельнүүдые заhабарилуулжа үгөө. Кинофикациин таhаг болон бусад эмхи зургаанууд hургуулида бүхэли үбэлдөө хүрэхөөр түлеэ бэлэдхээ.

Мүн энэ hургуули багшанарай кадрнуудаар гүйсэд хангагданхай. Хэдыдэхи класста ямар предмедээр заахаб гэжэ багша бүхэн томилогдоо. Һурагшадые номуудаар гүйсэд хангахын тула hургуули доторнь ном ба бусад хэрэгсэлнүүдые худалдалга эмхидхэгдээ. Мүнөө 7—8 мянган түхэригэй номууд hурагшадта худалдагдаа.

Биологиин багша В. Кольчугинагай хүтэлбэреэр эдир мичуринецуудай кружок эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр hургуулиингаа дэргэдэхи участогта огородно культурануудые—капуст (3 сортын), морковь, огурцы, помидор, свёкло, редиска, ороohото культурануудые — шэниисэ (2 сортын), кукуруза, мүн овёс ба олон жэлэй ногоонуудые —люцерн, шальфери тарижа ургуулаа.

Зунайнгаа амаралтын үедэ эдир юннадууд түс участок дээрээ ехэ ханамжатайгаар ба оролдосотойгоор хүдэлмэрилэн, харууhалhанайнь ашаар, тэдэнь hайнаар үрэжэжэ байна. 7-дохи классай hурагшад С. Арнаутова, А. Стрекалова, 6-дахи классай hурагша Саунина ба бусад илангаяа hайнаар хүдэлмэрилнэд. Тэрэшэлэн тэдэнэр мичуринска биологиие hайнаар шудалжа, практическа ехэ дүй дүршэлтэй болоно.

Иигэжэ юннадууд шэнэ hуралсалайнгаа жэлдэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэлсэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ ботаника үзээшэд эндэ ерэжэ, огородтой ба ороohото культуранuудтай танилсаха юм. Тиимэhээ энэ участок хадаа тэдэндэ ехэ туhа хүргэхэ байна.

Мүн энэ районой № 3, 6, 8, 9 hургуулинууд hуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлээ дүүргэhэн байна. Түс hургуулинуудта түсхай киоскнууд нээгдэжэ, hурагшадта номуудые болон бусад hуралсалай хэрэгсэлнүүдые худалдалга мүн лэ эмхидхэгдээ. Тэрэшэлэн ород хэлээр, математикаар репетиторско группанууд эмхидхэгдээд, намарай шалгалтатай hурагшад үзэhэн материалаа дахин дабтана. Бусад предмедүүдээр консультацинууд эмхидхэгдэнэ.

Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэ саг ойротоод байна. Хэдэхэн неделиин үнгэрхэлөөр, манай задуу үетэн hургуулинуудтаа ерэжэ, hуралсалаа эхилхэнь. Тиимэhээ, Городской районой hургуулинууд бэлэдхэлээ дүүргээбди гэжэ hанаагаа амарангүй, харин улам эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ, шэнэ hуралсалай жэлые бүрин түгэсөөр угтаха ёhотой.

Б. Дондоков.

Бэлэдхэлээ дүүргэбэ

Заиграйн аймагай Илькын 7 жэлэй hургуули (директорынь нүхэр П. Пацкевич) 1950 — 51 онуудай hуралсалай жэлдэ бэлэдхэл хэжэ дүүргэбэ.

Эндэ мүнөө наймадахи класс шэнээр нээгдэхэ юм. Тиимэhээ шэнэ гэр баригдаа. Мүн бусад гэр байрануудынь — эрхим шанартайгаар заhабарилагдаhан байна. Парта, классна доска, стол ба бусад hуралсалай хэрэгсэлнүүд бүрин түгэс болонхой.

Һургуулиинь дэргэдэ туршалтын участок бии. Тэндэ огородой зүйлнүүд ба ороohото культуранууд, тэрэ тоодо олон залаата шэниисэ, таригдаhан байгаа. Мүнөө түс культуранууд яhала hайнаар ургаа. Үхибүүд шудалhан юумэнүүдээ бодотоорнь хараха, шэнжэлхэ аргатай болобо.

Һургуулиин багшанарай хүсөөр 940 экземпляр элдэб учебнигууд арад зонhоо суглуулагдаа. Иигэжэ, hурагшадта хэрэгтэй болохо номой фонд байгуулагдаба.

Илькын сомоной Совет hургуулиин дирекцидэ ехээр туhалhан байна. Багшанарай байха гэр байранууд заhабарилагдаа. Мүн 1200 кубометр түлеэн бэлэдхэгдээ.

Д. Дагбаев.

СОВЕТСКЭ АРАДАЙ АГУУЕХЭ ТУЙЛАЛТА

✦

Л. ДУБРОВИНА,
РСФСР-эй гэгээрэлэй министрые орлогшо

✦

Хорин жэлэй саада тээ, 1930 оной августын 10-да, Российска Федераци дотор бүгэдэниитын уялгата эхин hуралсалые бии болгохо тухай РСФСР-эй ВЦИК-эй ба СНК-гэй тогтоол гараhан байгаа. 4 хоноод байхада СССР-эй ЦИК ба СНК-гэй тогтоолоор үхибүүдэй бүгэдэниитын уялгата эхин hуралсал ССР Союз дотор хаа хаанагүй бии болгогдоhон байна.

Агуу Сталинай үүсхэлээр советскэ правительствын бэелүүлhэн энэ хэмжээ-ябуулга болбол советскэ арадай тон ехэ туйлалтануудай нэгэн байха юм.

1918 ондо Соведүүдэй Бүхэроссийска III съезд дээрэ Владимир Ильич Ленин болбол Агуу Октябрьска социалистическэ революциин ашаар манай орон дотор болоhон үндэhэн хубилалтануудые тэмдэглэхэ зуураа, мүнөө «...техникын бүхы эди шэди, культурын бүхы туйлалтанууд ниитэ арадта хабаатай болоно байна, тиин хүнэй оюун болон ба сэсэн мэргэн hанал бодолынь энээнhээ хойшодоо хүсэрлэлгын зэбсэг, мүлжэлгын зэбсэг болходошье болохогүй байна». (В. И. Ленин, Зохёолнууд, хэблэл 4, том XXVI, нюур 436),—гэжэ байhан hэн.

Үгытэй таряашадтай хамта 1917 оной Октябрьда засагые өөрынгөө гарта абаhан хүдэлмэришэн ангида хаанта Россиhаа хүшэр хүндэ үлэгдэл үлэhэн байгаа. Ороной арад зоной 70 гаран процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байhан юм. Мүлжэгшэ ангинууд лэ эрдэмдэ hураха аргатай байгаа. Диилэнхи олонхидоо хүдэлмэришэд ба таряашадай үхибүүд, 30 миллион гаран үхибүүд, эрдэм номдо hуралсаха аргагүй байба. Хаанта засагай үедэхи гэгээрэлэй министрын эшхэбтэр гутамшаг циркуляраар «кухаркануудай, лакейнүүдэй, поварнуудай, жэжэ лавочнигуудай ба бусадай үхихүүгэдые» дээдэ hургуулида абахаhаа байха, дундашье hургуулида абахань хоримжологдоhон байгаа.

Хаанта Россин урданай национальна захa хизаарнуудтахи Кавказда, Дунда Азида ба бэшэ бэшэ газарнуудтахи байдал илангаяа муу байба. Хаанта Россин 40 арад үндэhэтэн өөhэдын үзэг бэшэг үгы байhан юм.

Агуу Октябрьска социалистическэ революци хадаа культурын туйлалтануудые хүн түрэлтэнэй түүхэ соо түрүүшынхеэ арадай үргэн олониитын хэрэгсэл болгоhон байна. Арадай гэгээрэл тухай оролдолго хадаа шухалын шухала зорилгонуудай нэгэниинь болобо. Бүри гражданска дайнай ба ажахын hандаралай хүшэр хүндэ эрхэ байдалдашье энэ талаар гайхамшаг дүнгүүд туйлагдаhан байгаа.

Гражданска дайнай дүүрэмсээр шэнэ hургуулинуудай барилга эхилээ hэн. 1925 ондо 1236 hургуулиин гэрнүүд, 1926 ондо — 1534, 1927 ондо — 2370 гэрнүүд гэхэ мэтээр баригдаhан байгаа. Культурын, арадай гэгээрэлэй ургалта болбол социалистическэ байгуулалтын ургалтада, манай ороной индустриализациин ба хүдөө ажахын коллективизациин амжалтануудта эрхэбэшэ туhалдаг байба.

1930 ондо ВКП(б)-гэй XVI съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ нүхэр Сталин болбол уялгата эхин hуралсалда дамжажа орохо гэhэн зорилго табиhан байгаа.

«Мүнөө гол зүйл гэхэдэ, — гэжэ нүхэр Сталин заагаа hэн, — бүгэдээрээ уялгата эхин hуралсалда дамжажа орохо ябадал болоно, «Гол зүйл» гэжэ юундэ хэлэнэбиб гэхэдэ, иимээр шэлжэн оролго болбол культурна революциин хэрэгтэ шиидхэхы алхам болохо байгаа. Энэ хэрэгтэ бүри үнинэй дамжан орохо хэрэгтэй байгаа, юуб гэбэл бүгэдэниитын уялгата эхин hуралсалые эмхидхэхын тула СССР-эй бүхы районуудта бүхы шухала юумэ мүнөө манда бии». (И. В. Сталин, Зохёол, том XII, нюур 299).

«Бүгэдэниитын уялгата эхин hуралсалые үнгэргэлгэ ба үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхалга болбол ойрын үедэ партиин дайшалхы зорилго болохо ёhотой» (ВКП(б)-гэй XVI съезд, стеногр. тоосоон, нюур 715) гэжэ ВКП(б)-гэй XVI съезд шиидхэбэри соогоо зааhан юм.

Съездын энэ директивые дам саашадань дэлгэрүүлжэ, ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол 1930 оной июлиин 25-да бүгэдэниитын уялгата эхин hуралсалые бии болгохо тухай тогтоол гаргаhан байна. Дары хойноhоонь советскэ правительство болбол «Бүгэдэниитын уялгата эхин hуралсал тухай» түүхэтэ шиидхэбэри гаргаhан байгаа.

Эхин hургуулиин дүрбэн жэлэй курсаhаа доошо бэшэ хэмжээтэйгээр, зүгөөр промышленна городуудта, фабрична заводской районуудта ба хүдэлмэришэнэй поселогуудта — 7 жэлэй hургуулиин хэмжээтэйгээр үхихүүгэдэй уялгата hуралсалые ССР Союз дотор хаа хаанагүй 1930—31 онуудай турша соо бэелүүлхэ гэжэ тэрэ шиидхэбэри соо хараалагдаhан байба.

Бүгэдэниитын hуралсал тухай хуулиие бэелүүлhэнэй үндэhэн дээрэ эхин hургуулиие бэхижүүлхэтэй хамта городууд ба тосхонуудта 7 жэлэй hургуулинуудай тоо түргөөр олошоржо эхилбэ. 7 жэлэй hуралсалай үндэhэн дээрэ дунда hуралсал улам үргэн далайсатай болоhон байна.

Бүгэдэниитын уялгата эхин hуралсалые бэелүүлгэ Соведүүдэй Бүхэсоюзна онсо VIII съезд дээрэ баталан абтаhан, ороной гол хуули—Сталинска Конституци дотор хэлбэришэгүйгөөр hайшаан батлагдаhан байна, СССР-эй Конституциин 121-дэхи статья иигэжэ хэлэнэ: «СССР-эй гражданинууд эрдэмдэ hуралсаха эрхэтэй». Советскэ гүрэн советскэ хүнүүдэй энэ агуу ехэ эрхые дүүрэнээр хангаа.

Бүгэдэниитын уялгата hуралсалые бэелүүлхын зорилгоор hургуулиин барилга үргэнөөр дэлгэрээ. Дайнай урда тээхи 10—12 жэлэй турша соо Советскэ Союз дотор 61 гаран шэнэ hургуулинууд баригдаа hэн.

Һургуулинуудай иимэ ехээр олон болоhон ушар хадаа хүдөөгэй hургуулинуудай 4-дэхи классые дүүргэhэн диилэнхи олон hурагшадта 5—7 классуудта hуралсалаа үргэлжэлүүлхэ арга олгогдобо. Бүри 1938—39 онуудай hуралсалай жэлдэ эхин hургуулиие дүүргэгшэдэй 97,3 процентнь долоон жэлэй ба дунда hургуулинуудай 5-дахи классуудта ороhон байгаа.

ВКП(б)-гэй XVII ба XVIII съездүүдэй хоорондохи үедэ манай орон доторхи культурна байгуулалтада партиин хүтэлбэри доро советскэ арадай хэhэн угаа ехэ хүдэлмэри болбол партиин XVIII съезд дээрэ нүхэр Сталинай хэhэн тоосоото элидхэл дотор үндэр дээдэ сэгнэлтэ абаhан байна.

«Арадай культурна хүгжэлтын талаар абажа хараха болоо hаа, тоосоото үе хадаа үнэхөөрөөл культурна революциин үе байгаа, —гэжэ нүхэр Сталин заагаа hэн. —СССР-эй национальностьнуудай хэлэнүүд дээрэ бүгэдэниитын уялгата эхин hуралсалые бодото байдал дээрэ бэелүүлгэ, бүхы шатын hургуулинуудай ба hуралсагшадай тооной ургалта, дээдэ hургуулинуудаар гаргагдажа байгаа специалистнуудай тооной ургалта, шэнэ, советскэ интеллигенциие байгуулга ба бэхижүүлгэ,—арадай культурна дэбжэлтын юрэнхы картина тиимэ байна» (И. В. Сталин, Ленинизмын асуудалнууд. Хэблэл 11, нюур 578).

ВКП(б)-гэй XVIII съезд городто бүгэдэниитын дунда hуралсалые ба хүдөөдэ бүгэдэниитын долоон жэлэй hуралсалые бэелүүлхэ тухай шиидхэбэри гаргаhан байгаа.

Манай орондо гитлеровскэ булимтарагшадай добтолжо ороhон ябадал энэ зорилтын дүүргэлтые хойшо татаhан, арадай гэгээрэлдэ угаа ехэ хохидол үзүүлhэн байна. Гэбэшье, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнайшье үедэ hургуули болбол парти ба правительствын зүгhөө үзүүлэгдэдэг, тон ехэ анхарал оролдолгоор хүрээлэгдэhэн байгаа.

Мүнөө болоод байхада, манай орон соо hургуулинуудай тоо дайнай урда тээхидэ хүрэжэ, hурагшадай тоо болбол дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаhанhаа дээшээ гараба. Гансахан РСФСР дотор 120 мянга шахуу эхин, долоон жэлэй ба дунда hургуулинууд хүдэлмэрилжэ байна, тэндэ 18 миллион шахуу хүнүүд hуралсана.

Ороной арадай ажахые дайнай хойто тээ hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлагдаhан ниитэ амжалтануудай хажуугаар долоон жэлэй hургуулиин хэмжээгээр бүгэдэниитын hуралсалые хаа хаанагүй бэелүүлхэ зорилго ехээр шухалашалагдажа дахин табигдана. СССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол хүдөөгэй hургуулиин 4 классые дүүргэhэн бүхы hурагшадые долоон жэлэй ба дунда hургуулинуудай 5-дахи классуудта дамжуулан оруулха гэжэ 1949 оной арадай ажахын түсэб дотор уридшалан хараалhан байгаа. Российска федераци дотор энэ зорилго гол түлэб амжалтатайгаар шиидхэгдээ. Мүнөө жэл 5 классуудые дүүргэhэн бүхы hурагшад 6-дахи класста оруулагдаха байна. Энэ зорилгые бэелүүлхын тулада үнгэрэгшэ hуралсалай жэлдэ РСФСР дотор 3200 хүдөөгэй долоон жэлэй hургуулинууд нэмэжэ нээгдэhэн байгаа.

Юрэнхы эрдэмдэ hургаха долоон жэлэй hургуулиин үргэнөөр хүгжэhэн ушар хадаа манай орон дотор юрэнхы ба түсхай дунда эрдэмые дам саашадань хүгжөөхэ үндэhэ база байгуулна. Манай орон доторхи арадай гэгээрэлэй системэ болбол гансахан дунда бэшэ, мүн дээдэ эрдэмтэй болохо арга боломжые hуралсагшадта үгэдэг тон гансахан системэ мүн лэ.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

Һаяхан футболоор хүдөөгэй командануудай мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, тэндэ республикын кубок булаалдагга болоо. Тэрэ мүрысөөндэ Заиграйн аймагай футболистнуудай суглуулагдамал команда түрүүшын һуури эзэлһэн байна. Тус командын олонхи хабаадагшадынь ой модоной промышленностин стахановецууд болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: физкультура ба спортын республиканскэ Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Шапров командын капитан А. Крушельницкийдэ кубок барюулжа байна. М. Минеевэй фото.

Барилдаа ба һур харбалгаар БМАССР-эй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн

Байгша августын 13-да БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ бурят-монгол барилдаан ба һур харбалгаар БМАССР-эй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн болобо. 1950 оной чемпионатда республикын хүсэтэ барилдаашад ба эрхим һур харбагшад хабаадалсаба.

Барилдаагаар 1949 оной чемпион Намсараев (Иволга) Цыреновтэ (Закамен) хаягдашоо.

Эрид шанга тулалдаанай һүүлээр финальда хүнгэн бэетэй барилдааша Норбоев (Закамен), Иволгын аймагай түлөөлэгшэ Дамбаевтай, хүндэ бэетэйнһээ 1948 оной чемпион Булаев залуу спортсмен Иринсеевтэй (Кырен тосхон) гаража тулаа. Мүн эдирүүлэй дундаһаа хүнгэн бэетэй Санданов (Хэжэнгэ) ба Санжиев (Городок город), болон Түнхэнэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн хүндэ бэетэй бүхэ Арабжаев ба Шагдуров (Цакир) гэгшэд финалда гаража тулалдаа.

Эрид шанга тулалдаанай һүүлээр Санжиев Сандановые, Арабжаев Шагдуровые, Дамбаев Норбоевые хаяба. Хүндэ бэетэй барилдаашадай уулзалга ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Тэндэ Иринсеев өөрынгөө хүсые харуулан, энээнэй урда тээ республикын чемпион байһан Булаевые илаа.

Һур харбалгаар республикын түрүү һууринуудые 18 хүн булаалдаа. Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой бухгалтер, 1949 оной чемпион Дондок Мунхеев һур харбалгаар 1950 ондо БМАССР-эй чемпионой хүндэтэ нэрые дахин абаба. Намсараев (Кяхта) һайн результат харуулжа, хоёрдохи һуурида гараа.

Барилдаагаар командна түрүү һуурине Түнхэнэй аймаг, хоёрдохи һуурине Закаменай аймаг эзэлээ.

Мүрысөөнэй дүүрэһэнэй һүүлээр барилдаа ба һур харбалгаар түрүүшын һууринуудые эзэлһэн илагшадта республикын чемпионой хүндэлэлэй лент, үнэтэ шангууд, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын республиканска комитедэй грамота барюулагдаба.

Тобшо һонинууд

Түрэлхидэй үүсхэл. Иволгын аймагай Ганзурин тосхоной эхин һургуули энэ жэлдэ долоон жэлэй болгогдобо. Тус тосхоной һурагшадай түрэлхид классна 4 таһалгатай байшан өөһэдынгөө хүсөөр бариа. Гадна, тэдэнэр һургуулидаа түлэбэриие түлөө бэлдэжэ үгөө.

Уралан нарижуулагша. Улан-Удын весоремзаводой слесарь Столь гэгшэ мебельнүүдэй барюулба бусад хэрэгсэлнүүдыень хэбтэ сохин гаргаха универсальна штамп зохёон бэлдэхээ. Тэрэнь гараар хэгдэдэг хүндэ хүдэлмэриие нилээд хүнгэдхэһэн байна.

Фрезерна машина тодхобо. Маслопром трестын Улан-Удын тоһоной база фрезерна машинануудые тодхоһоноймноо ашаар урдань үдэр соо 300 килограмм мороженно гаргадаг байһан һаа, мүнөө 600 килограмм гаргадаг болобо.

СОВЕТСКЭ АРАДАЙ АГУУЕХЭ ТУЙЛАЛТА

(Түгэсхэл)

Манай ороной 1950 оной гүрэнэй бюджедээр социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта 120,7 миллиард түхэриг гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхидэ орходоо 4,7 миллиард түхэриг үлүүгээр хараалагдаһан баримта хадаа ниитэ зоной гэгээрэлдэ ба социалистическэ культурын хүгжэлтэдэ парти, правительство, агууехэ Сталинай саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байһание тодо һонороор гэршэлнэ. Тэрэ мүнгэнһөө 59,5 миллиард түхэриг гэгээрэлдэ һомолоодоно. Баталан абтаһан энэ бюджет болбол һургуулинуудай, дээдэ һургуулинуудай, һуралсагшадай тоое дам саашань олошоруулгые хангаха байна.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ багшанарай арми һураггүй олон болоо. Манай орон доторхи дээдэ ба дунда педагогическа һургуулинууд квалифицированнэ, мэргэжэлтэй педагогуудые һургажа гаргана. Багшанарай ажал болбол бүгэдэарадай хүндэлэлөөр ба советскэ гүрэнэй үдэр бүриин анхаралаар хүреэлэгдэнхэй. Багшанар болбол олон жэл соо жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө Советскэ Союзай орденууд ба медальнуудаар шагнагдадаг. 2 жэлэй турша соо гансахан Российска Федераци дотор 100 мянга гаран багшанарта орденууд ба медальнууд барюулагдаһан байгаа.

Бүгэдэниитын уялгата һуралсалые бэелүүлхэдэ ленинскэ комсомол ехээр анхаралаа табидаг. Тэрэ хадаа 1930 ондо бүгэдэниитын һуралсал бэелүүлгэдэ шеф болоһон байна. ВЛКСМ-эй XI съездын шиидхэбэриин ёһоор һургуулиин комсомольско организацинуудай бүхы хүдэлмэринь һуралсалай-хүмүүжүүлхэ зорилгонуудта шэглүүлэгдэнхэй. Һурагшад-комсомолецууд болбол бага бэхи эрдэм һуралсахын түлөө тэмсэлэй авангарда ябажа, һайнаар һуралсана, һурагшад ушар бөө мэдэхэ хүмүүжүүлгэ хамтарай байхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэд.

Советскэ һургуули—эгээн түрүү, прогрессивнэ, болото арадай һургуули мүн. Манай ороной һургуули научна үндэһэ һууринуудые дээрэ байгуулагдаха. Тэрэ хадаа эрдэм түгэлдэр, алишье талаараа хүгжэнхэй, эдэбхитэйтэй, идейнэ талаараа хатуужаһан ба ушар ёһо мэдэхэ коммунизмын байгуулагшадые хүмүүжүүлхэ гэһэн арюун нангин зорилготой юм. Советскэ һургуули болбол байгаалиин ба хүн түрэлтэнэй общественно хүгжэлтын хуулинууд тухай научна талаараа зүб ойлгомжые ургажа ябаа үетэндэ үгэдэг байна. Тэрэ хадаа советскэ хүниие өөрынгөө социалистическэ Эхэ орондо, өөрынгөө арадта алба хэхэ нангин хэрэгтэнь бэлэдхэжэ, хүмүүжүүлдэг байна.

Социализмһаа коммунизмда шата дамжан оролгын үедэ һургуулиин үүргэ имагта ехээр ургана. Советскэ һургуули болбол научна эрдэм ухаанай хира оройнуудые дам саашадаа шудалха үндэһэ һуурие ургажа ябаа үетэндэ бии болгожо, манай советскэ интеллигенциин кадрнуудые ургуулна, манай ороной бүхы хүдэлмэришэд болон бүхы таряашадые культурна ба эрдэмтэй болгохо, коммунизмын амжалтатай байгуулалтые хангаха гэжэ нүхэр Сталинай табиһан түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэхэдэ туһална.

Кореядэхи событинууд

Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин главна командованиин мэдээсэл

ПХЕНЬЯН, августын 12. (ТАСС). Арадай армиин частьнууд бүхы фронтнууд дээрэ американска ба лисынмановска сэрэгүүдтэй шангаар дайлалдажа үргэлжэлөө гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин главна командовани августын 12-ой үглөөгүүр мэдээсэбэ:

Арадай армиин частьнууд зүүн эрьедэ лисынмановска сэрэгүүдэй эсэргүүсэлтые сохин, саашаа дабшажа үргэлжэлөө.

Арадай армиин сэрэгүүд урда эрьедэ американска сэрэгүүдэй контрдобтолгые таһалдуулан, тэдэндэ эсэргүү хүсэтэ сохилтонуудые хэһэн байна.

Пусан (Фузан)—Тэгугай (Тайкю) районгдохи партизанска отрядуудай нэгэниинь зэбсэгүүдые тээһэн поезд хүмэрюулээ.

ПХЕНЬЯН, августын 12. (ТАСС). Августын 12-ой үдэшэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин главна командовани иигэжэ мэдээсээ:

Арадай армиин частьнууд бүхы фронтнууд дээрэ американска ба лисынмановска сэрэгүүдтэй хатуу шангаар дайлалдажа үргэлжэлбэ.

Зүүн эрьеын райондо дайлалдажа байгаа Арадай армиин сэрэгүүд хадаа дайсанай үсэд эсэргүүсэлтые бута сохёод, Пхоханһаа (Хокодоһоо) баруугашгаар байдаг Гиде городые сүлөөлөө.

Августын 11-дэ Пхоханһаа баруугаар американска 3 самолёт буудажа унагаагдаа.

Американска самолёдууд августын 12-то Пхеньянай ба Кымчхоной (Кинсенэй) районуудта бүдүүлиг муухайгаар добтолһон байха юм. Арадай армиин зенитнэ артиллери американска нэгэ самолёдые буудажа унагаагаа.

ПХЕНЬЯН, августын 13. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин главна командованиин августын 13-най үглөөгүүр дамжуулагдаһан мэдээсэл соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: Арадай армиин частьнууд бүхы фронтнууд дээрэ американска ба лисынмановска сэрэгүүдтэй хатуу шангаар дайлалдажа үргэлжэлөө.

Нактонган (Ракуто-ко) мүрэнэй зүүн эрьедэ дайсан контрдобтолгодо орохо гэжэ хэдэ дахин һэдээ. Теэд, тэдэ һэдэлгэнүүдынь Арадай армиин частьнуудаар таһалдуулагдаһан байна.

Зүүн эрьедэ Гиде городые сүлөөлһэн Арадай армиин частьнууд нютагай партизанска отрядуудаар дэмжэгдэн, дайсание ехээр сохёод, добтолгото байлдаануудаа үргэлжэлүүлһээр.

Урда эрьедэ Арадай армиин частьнууд элдэб түрэлэй сэрэгүүдэй нигта харилсаата ябуулгануудые хэжэ, американска сэрэгүүдэй үсэд эсэргүүсэлтые зада сохино.

* * *

ПХЕНЬЯН, августын 13. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин главна командовани августын 13-най үдэшэ иигэжэ мэдээсэбэ:

Арадай арми бүхы фронтнууд дээрэ американска ба лисынмановска сэрэгүүдтэй хатуу шангаар дайлалдажа байна. Зүүн эрьедэ Гиде городые сүлөөлһэн Арадай армиин частьнууд добтолжо үргэлжэлһөөр. Энэ райондо үсэд эсэргүүсэлтэ хэжэ байһан дайсание хүреэлээд, Арадай армиин частьнууд Пхохан (Хокодо) городые бүрин сүлөөлөө. Энэ хадаа зүүн эрьедэ байгаа шухала стратегическэ пункт ба город, тэрэшэлэн дайсанай шухала портнуудай нэгэн юм.

Пхохан городые сүлөөлхын түлөө байлдаануудта Арадай армиин частьнууд дайсанай 400 үлүүтэй солдадуулые, тэрэ тоодо олон американецуудые плендэ абаа. Ехэ трофейнүүд эзэлэгдэһэн байна.

Арадай армиин частьнууд мүнөө үедэ тус районд дайсание намнажа ябана.

Ондоо фронтнууд дээрэ онсо хубилалта болоогүй.

Кореядэхи дайнай ябуулганууд тухай американска мэдээсэл

НЬЮ-ЙОРК, августын 12. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын Кореяһээ мэдээсэһэнэй ёһоор, хойтокорейскэ сэрэгүүд Пхоханиие (Хокодые) эзэлээд, Пхоханай оршондо байһан американска авиабазада дүтэлжэ ошоо гэжэ американска 8-дахи армиин түлөөлэгшэ мэдүүлһэн байна.

Корейскэ партизанууд американска ябган сэрэгэй отрядта доб толоо, гэжэ Юнайтед Пресс агентствын токийска корреспондент мэдээсэбэ. Байлдаанай һүүлээр «отрядай хахадынь лэ бүтэн үлөө» гэжэ тус корреспондент заана. Партизанууд «шанга сохилто хээд, американска ябган сэрэгэй ондоо хоёр подразделениие үй дэлдээ».

Нактонган мүрэндэхи зарим пунктнуудта хойтокорейскэ сэрэгүүд Тэгуһаа оройдоо найман милиин газарта позици эзэлэнхэй гэжэ мэдээсэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК, августын 13. (ТАСС). Нактонган (Ракуто-ко) мүрэнэй урда эрьедэхи хойтокорейскэ сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдэй үргэдхэгдэхэ ябадалда һаад хэхэ ба Пхохан (Хокодо) город шадархи аэродромые өөртөө үлөөхэ гэжэ американска сэрэгүүдэй һэдэһэнтэй дашарамдуулан шанга байлдаануудай болоожо байһан тухайда американска коммюнике соо ба фронтһоо мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнэ.

Макартурай штабай коммюнике соонь хэлэгдэһэнэй ёһоор хадаа Корейскэ Арадай арми Егваниин (Иканай) ба Чхан-Енэй (Сионейн) секторнүүдтэ Нактонган мүрэнөөр дамжуулан нэмэлтэ хүсэнүүдые абаашаһан байна. Чхан-Енэй районд байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр, Мирян (Мицуйо) тээшэ ошодог харгы дээрэ хойтокорейскэ сэрэгүүд транспорт ба хэлхээ холбоое эбдэһэн зангаараа гэжэ мүн тэрэ коммюнике соонь заагдана.

Августын 11-дэ Пхохан шадархи аэродромдо ерэһэн, 8-дахи армиин командалагша генерал Уоркер ба 5-дахи авиасоединениин командалагша генерал Партридж гэгшэд тус аэродромой түлөө байлдаануудые өөһэдөөударидажа ороһон байна. Байлдаануудай газарһаа Пхохан порт хүдар зугадажа ошоһон гражданска зониие американска артиллери ба самолёдууд буудаа гэжэ Лауренсын мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Юнайтед Пресс агентствын Кореяһээ мэдээсэл соо дурсагдаһанай ёһоор, урдамнай үшөөл «түгшүүрэлнүүд» болохо гэжэ генерал Уоркер мэдүүлһэн байха юм.

Корейскэ городуудые американска авиациин бүдүүлиг муухайгаар бомбодолго тухай Синьхуа агентствын корреспондент бэшэнэ

ПЕКИН, августын 13. (ТАСС). Корейскэ городуудые американска авиациин бүдүүлиг муухайгаар бомбодожо байһан тухайда Корейскэ фронтһоо Синьхуа агентствын тусхай корреспондент бэшэбэ.

Урда зүг худар улам саана ошохо бүримнай, угаа ехэ һандаралнууд хэтдэнхэй байба гэжэ тус корреспондент дурдана. Американецууд бүхэли городууд ба тосхонуудые юушье үлээнгүй һандаргаһан байна. Туйлай олон хүн үхөө. Хэдэн зуу мянган һуурин зон хамаг зөөриеэ, түрэлхидөө алдаа.

Пхентхэк—20 мянган зонтой ехэбэшэ город юм. 30 шахуу хүнэй хүдэлмэрилдэг 2 тээрмэһээ ондоо ямаршье промышленность тэндэ байгаагүй. Теэд, тэрэ городые харахадаа гайхаа-гэлыгэйб. Урдань городой центр байһан газарта мүнөө заха үзүүртээ һандархай гэрнүүд хүреэтэй, хооһон тала болошонхой. «Ниидэдэг крепостьнүүд», пикировэлдэг бомбардировщигууд ба истребительнүүд тус городые 8 часай турша соо бомбодоһон ба буудаһан байгаа. Түрүүшынгээ добтолгоһоо хойшо хэдэн үдэрэй туршада хододоо шахуу бомбодоо.

Бүри урагшаа, Пхентхэк Тэчжон хоёрой хоорондо хэдэ хэдэн деревнинүүд бии. Тэдэнэй нэгэниинье бүтэн үлөөгүй.

Тэчжон хадаа 200 мянган зонтой, мүнөө сагай ехэ город юм. Тэрээнһээ мүнөө юушье үлөөгүй шахуу. Тиимэшье һаань, энэ городой байһан мүр сараае үгы хэхэ гэжэ оролдон, американска самолёдууд туйлай хэрзэгы шэрүүнээр бомбодоно, буудана.

АМЕРИКАНЕЦУУДАЙ ГЭМТЭ ЯБУУЛГАНУУДТА ЭСЭРГҮҮ ГЕРМАНСКА ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКЫН ПРОТЕСТ

БЕРЛИН, августын 12. (ТАСС). АДН агентствын дамжуулһанай ёһоор, Германска Демократическа республикын Министрнүүдэй Совет болбол шатадаг бомбонуудые Германска Демократическа республикын территори дээрэ американска самоледуудай хаяһан тушаа буруушааһан шиидхэбэри гаргаба, энэ гэмтэ ябуулганууд тушаа зэбүүрхэл мэдүүлһэн байна.

КОРЕЯЫН ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛХА НЭГЭДЭМЭЛ ДЕМОКРАТИЧЕСКА ФРОНТЫН ЦК-гэй БЮРОГОЙ ЗАСЕДАНИ

ПХЕНЬЯН, августын 12. (ТАСС). Пхеньянска радиогой дамжуулһанай ёһоор, Кореяын Эсэгэ ороноо хамгаалха нэгэдэмэл демократическа фронтын (ЕДОФ) ЦК-гэй Бюрогой заседани августын 9-дэ болобо. Лисынмановска бандидуудай ба американска империалистнуудай ушаруулһан хохидолнуудые тодорхойлхо ба хорото муухай аашануудые мүрдэхэ комиссиин хүдэлмэриин результадууд тухай элидхэл заседани дээрэ сонособо.

Мүрдэлгын бүхы документнүүдые толилхо ба комисси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ гэжэ ЕДОФ-эй ЦК-гэй Бюро тогтоогоо.

Япони дотор Стокгольмско Уряада 5 миллион хүн гар табиба

ШАНХАЙ, августын 12. (ТАСС). Японско Ренго Цусим агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, эб найрамдал хамгаалгада зорюулһан суглаан Токиодо боложо, тэрээн дээрэ хани барисаанай японско обществын түлөөлэгшэ Огата гэгшэ үгэ хэлэхэдээ, Токиогой районд 1.701.074 хүн, бүхы Япони дотор 5 миллион хүн Стокгольмско Уряада гар табяа гэжэ мэдээсэбэ.

Бельгийскэ парламентда

ПАРИЖ, августын 12. (ТАСС). Франс Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Бельгийскэ депутадуудай палата ба сенат хадаа Леспальдын хүбүүн принц Бодуэндэ королевскэ эрхэнүүдые олгохо тухай хуулиин проектые хамтынгаа заседани дээрэ һайшааба. 357 голосовалагшадһаа хуулиин проектын түлөө 349 хүн голосовалаа, 8 хүн һаналаа бария.

Хуулиин проектые парламентын хоёр палатануудай баталһанай һүүлээр, парламентда Бодуэн гэгшын тангариг үгэлгын ёһолол болоһон байна. Ёһололой үедэ, коммунист-депутат Лас гэгшэ «Республика мандаха болтогой!» гэжэ хэдэ дахин уряа хашхарба. Депутадуудай палатын түрүүлэгшэ Ван Каувелерт хадаа заседаниин залһаа гаража ошохыень коммунистическэ депутадые баадхахаар һэдээ, теэд Лас тиихэеэ арсаһан байна.

ПАРИЖ, августын 11. (ТАСС). Королевскэ эрхые Бодуэндэ үгэһэнтэй дашарамдуулан, Примьер-Министр Дювьезар өөрынгөө правительствын тушаалһаа гаралгые корольдо дамжуулаа гэжэ Франс Пресс агентство мэдээсэнэ.

Ява арал дээрэхи дайнай ябуулганууд

ГААГА, августын 12. (ТАСС). Һүүлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, Ява аралай элдэб пунктнуудта дайнай ябуулганууд боложо байна.

«Ниве Гаагые курант» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Сукабумиин районд голландска колониальна сэрэгүүдэй ба индонезынхидэй хоорондо байлдаанууд болобо.

ТЕХНИКУМҮҮД БА УЧИЛИЩИНУУДТА ҺУРАГШАДЫЕ АБАЛГ ЭКЗАМЕНУУД

Улан-Удын техникумүүд, у щинуудта һурагшадые аб экзаменууд эхилбэ. Городууд хүдөөгэй долоон жэлэй ба д һургуулинуудһаа ерэһэн олон то һурагшадай мэдүүлгэнүүд никумүүд ба училищинуудта танхай.

Педучилища һуралсалай жэлдэ 150 хүниие абаха юм бэшье, тус училищида һураг 330 мэдүүлгэнүүд абтанхай. училищиин Бурят-Монголой от ни энэ жэлдэ үргэдхэгдэжэ, класс болгогдохо байна. Эн эрхим бэлэдхэлтэй 60 һура абтаха болонхой. Училищида хоёо ерэгшэдэй 80 хүниинь мен үгөөд байна.

Улан-Удын акушерско-ф шерскэ һургуули 1950—1951 дай һуралсалай жэлһээ эх дүрбэн жэлэй болгогдохонь. августын 10-һаа экзамен эх Хамта 209 хүн экзамен үгэлэ дэнэрэй 120 хүниинь энэ һу лида һуралсахаар абтаха бай

Тэрэшэлэн машина бүтэ хүдөө ажахын ба коопера техникумүүдтэ экзаменууд эх

ҮҮЛТЭРТЭ МАЛНУУ

Энэ жэлэй эхинһээ хойшо со бусад областьнуудһаа үүл малнууд олоор асарагдажа, публикын колхозуудта худа даһан байна.

Мүнөө Бурят-Монголой жи тородо Сталинградска гү племрассаднигһаа 202 толгой шадарай үүлтэрэй хөөб ямаад асарагдаба. Красно хизаарһаа «Прекос» гэжэ үүл 500 хонид ерэнхэй. Тэрэ Канскһаа симментальска үүл 50 буханууд абтаба. Мүн Ку ска областьһоо орловско үүл азарганууд асарагдахаар хүлэ нэ.

ШЭНЭ МАШИНАНУ

Малай тэжээл бэлэдхэлгэ хэрэглэгдэхэ шэнэ машина манай республикада анха ту шынхиеэ абтажа байна. Саб даһан үбһэ суглуулжа, сом дэргэдэ зөөхэ тракторна копн гэжэ 10 машина, волокуша 50 машина Улан-Удын се снабта абтаа. Малай бүдүү жэээл үрилтэ гээлтэдэ оруулх тула тэрэниие багсалан уяха пресс колхозуудта үгтэхөөр а Мүн малай бүдүүн тэжээл дэ зөөлэрүүлхэ запарнигууд аб байна. Тэрэшэлэн малай б нууд соогуур үбһэ тэжээл хүшэр хүндэ хүдэлмэрин хүнгэдхэхэ подвесной харгы абтахань.

ТҮМЭРЗАМАЙХИДТА—ХО ДАБХАР ГЭРНҮҮД

Улан-Удэ станциин түмэрза хидай поселко жэл ерэхэ ту үргэдэжэ, тэндэ шэнэ шэнэ нүүд баригдана. Энэ жэлдэ 16 байратай хоёр дабхар шу гэрнүүд баригдажа ашагла оруулагдаба. Тэрэ гэрнүүдэй гэндэ депогой паровознигууд хой.

Харюусалгатай редакто
орлогшо Ц. Б. БУДА

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23; АТС—1-80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3-23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4-52; пропаганды и агитации — 7-85; сельского хозяйства промышленности и транспорта—6-84; переводов — 3-23; писем трудящихся и информации—6-84 (2 зв.): об'явлений 2-64 (2 зв.); Для междугородных переговоров — 16.

Н—02364. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000